

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada – Government

MINISTRIA E SHËNDETËSISË/MINISTARSTVO ZDRAVSTVA/MINISTRY OF HEALTH

**UDHËZIM ADMINISTRATIV (Shëndetësi) Nr. 04/2020
KUJDESI PARËSOR SHËNDETËSOR**

**ADMINISTRATIVE INSTRUCTION (Health) No. 04/2020
PRIMARY HEALTH CARE**

**ADMINISTRATIVNO UPUTSTVO (Zdravstvo) Br. 04/2020
PRIMARNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE**

<p>Ministri i Ministrisë së Shëndetësisë,</p> <p>Në mbështetje të Nenit 18 të Ligjit Nr. 04/L-125 për Shëndetësi, (Gazeta Zyrtare nr 13.07 maj), nenit 3 dhe 11 të Ligjit Nr. 06/L-113 për Organizimin dhe Funksionimin e Administratës Shtetërore dhe Agjencive të Pavarura, (GZ, Nr. 07/2019, dt. 01.03.2019), nenit 38 paragrafit 6 të Rregullores së Punës së Qeverisë Nr.09/2011 (Gazeta Zyrtare Nr. 15, dt.12.09.2011), nenit 8, paragrafin 1.4 të Rregullores nr. 06/2020 për fushat e përgjegjësisë administrative të zyrës së Kryeministrit dhe Ministrive, miratuar me Vendimin Nr. 01/03, datë 06.06.2020,</p> <p>Nxjerr:</p> <p style="text-align: center;">UDHËZIM ADMINISTRATIV (Shëndetësi) NR. 04/2020 KUJDESI PARËSOR SHËNDETËSOR</p> <p style="text-align: center;">Neni 1 Qëllimi</p> <p>Qëllimi i këtij Udhëzimi Administrativ është përcaktimi i institucioneve të kujdesit parësor shëndetësor, standardeve të organizimit, funksionimit, veprimtarisë</p>	<p>The Minister of the Ministry of Health,</p> <p>Pursuant to Article 18 of Law No. 04/L-125 on Health, (Official Gazette no. 13, 07 May), Article 3 and 11 of Law No. 06/L-113 on organization and functioning of the state administration and independent agencies (OG, No. 07/2019, dated 01.03.2019), Article 38 paragraph 6 of the Rules of Procedure of the Government No. 09/2011 (Gazette Official No. 15, dated 12.09.2011), Article 8, paragraph 1.4 of Regulation No. 06/2020 on the areas of administrative responsibility of the Office of the Prime Minister and Ministries, approved by Decision No. 01/03, dated 06.06.2020,</p> <p>Issues the following:</p> <p style="text-align: center;">ADMINISTRATIVE INSTRUCTION (Health) NO. 04/2020 PRIMARY HEALTH CARE</p> <p style="text-align: center;">Article 1 Purpose</p> <p>The purpose of this Administrative Instruction is to determine the primary health care institutions, standards of organization, functioning, activity, health services and</p>	<p>Ministar Ministarstva zdravlja,</p> <p>U skladu sa članom 18, Zakona br. 04/L-125 o zdravstvu (Službeni list br. 13, od 07. maja) i članovima 3 i 11 Zakona br. 06/L-113 o organizaciji i funkcionisanju državne uprave i nezavisnih agencija (Službeni list br. 07/2019, od 01.03.2019. godine), članom 38, stavom 6 Poslovnika o radu Vlade br. 09/11 (Službeni list br. 15, od 12.09.2011. godine), članom 8, stavom 1.4 Uredbe br. 06/2020 o poljima administrativne odgovornosti Kancelarije premijera i ministarstava, koja je usvojena odlukom br. 01/03, od 06.06.2020. godine,</p> <p>Donosi;</p> <p style="text-align: center;">ADMINISTRATIVNO UPUTSTVO (Zdravstvo) BR. 04/2020 PRIMARNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE</p> <p style="text-align: center;">Član 1 Svrha</p> <p>Svrha ovog Administrativnog uputstva je određivanje ustanova primarne zdravstvene nege, standarda organizovanja, funkcionisanja delatnosti, zdravstvenih</p>
--	--	--

<p>„shërbimeve shëndetësore si dhe kuadrit profesional për ofrimin e shërbimit shëndetësor në Kujdesin Parësor Shëndetësor si pjesë e sistemit unik shëndetësor në Republikën e Kosovës.</p>	<p>professional staff providing health care services in the Primary Health Care as part of the unique health care system in the Republic of Kosovo.</p>	<p>usluga, kao i stručnog kadra za pružanje zdravstvenih usluga u primarnoj zdravstvenoj zaštiti kao dela jedinstvenog zdravstvenog sistema u Republici Kosovo.</p>
<p style="text-align: center;">Neni 2 Fushëveprimi</p>	<p style="text-align: center;">Article 2 Scope</p>	<p style="text-align: center;">Član 2 Polje delovanja</p>
<p>Ky udhëzim administrativ zbatohet nga të gjitha institucionet publike të Kujdesit Parësor Shëndetësor.</p>	<p>This Administrative Instruction shall be applied by all publication institutions of the Primary Health Care.</p>	<p>Ovo Administrativno uputstvo sprovode sve javne institucije primarne zdravstvene zaštite.</p>
<p style="text-align: center;">Neni 3 Përkufizimet</p>	<p style="text-align: center;">Article 3 Definitions</p>	<p style="text-align: center;">Član 3 Definicije</p>
<p>1.Në këtë Udhëzim Administrativ zbatohen përkufizimet e përcaktuara me Ligjin për Shëndetësi dhe përkufizimet e mëposhtme:</p>	<p>1.In this Administrative Instruction apply the definitions established by the Law on Health and the following definitions:</p>	<p>1.U ovom Administrativnom uputstvu se sprovode definicije koje su određene Zakonom o zdravstvu i dole navedene definicije:</p>
<p>1.1 Koncepti i mjekësisë familjare-koncepti i mjekësisë familjare konsiston që të gjithë banorëve t'u ofrojë shërbime shëndetësore gjithëpërfshirëse, efikase dhe në vazhdimësi individt dhe familjes në të gjitha fazat e jetës, bazuar në të dhëna shkencore, përmes mjekut familjar si mjek i përzgjedhur i cili do të jetë portë hyrëse për të gjithë kërkuesit e shërbimeve në sistemin shëndetësor dhe njëherit pikë referuese për</p>	<p>1.1 Concept of Family Medicine - the concept of family medicine consists in providing with comprehensive, efficient and continuous health care services to the individual and family at all stages of life, based on scientific data, through the family doctor as a selected doctor who will be a entry point for all service seekers in the health care system and at the same time a reference point for specialist consultants in the PHC and other levels of health care.</p>	<p>1.1 Koncept porodične medicine – koncept porodične medicine ogleđa se u tome da se svim stanovnicima pružaju sveobuhvatne, efikasne i konstantne zdravstvene usluge pojedincu i porodici u svim fazama života, na osnovu naučnih podataka, preko porodičnog lekara kao odabranog lekara koji e biti ulazna vrata svim potražiocima usluga u zdravstvenom sistemu i ujedno referentna tačka za specijaliste konsultante PZZ-a i na ostalim nivoima zdravstvene</p>

<p>specialistët konsultantët në KPSH dhe në nivelet tjera të kujdesit shëndetësor.</p> <p>1.2.KPSH- Kujdesi Parësor Shëndetësor;</p> <p>1.3.IKPSH- Institucionet e Kujdesit Parësor Shëndetësor;</p> <p>1.4.QKMF- Qendra Kryesore e Mjekësisë Fmiljare;</p> <p>1.5.QMF-Qendra e Mjekësisë Familjare;</p> <p>1.6.AMF-Ambulanca e Mjekësisë Familjare;</p> <p>1.7.DKSHMS-Drejtoria Komunale për Shëndetësi dhe Mirëqenie Sociale;</p> <p>1.8. Shenja O nuk është obligative për Institucionet e KPSH-së, kurse shenja X është obligative.</p>	<p>1.2. PHC - Primary Health Care;</p> <p>1.3. PHCI - Primary Health Care Institutions;</p> <p>1.4. MFMC - Main Family Medicine Centre;</p> <p>1.5. FMC - Family Medicine Centre;</p> <p>1.6. FMA - Family Medicine Ambulance;</p> <p>1.7. MDHSW - Municipal Directorate for Health and Social Welfare;</p> <p>1.8. Mark O is not mandatory for the PHC Institutions, while mark X is mandatory.</p>	<p>zaštite;</p> <p>1.2.PZZ- Primarna zdravstvena zaštita;</p> <p>1.3UPZZ- ustanove primarne zdravstvene zaštite;</p> <p>1.4. GCPM – Glavni Centar Porodičnu medicine;</p> <p>1.5.CPM- Centar za porodičnu medicinu;</p> <p>1.6.APM- Ambulanta za porodičnu medicinu;</p> <p>1.7. OUZSZ- Opštinska uprava za zdravstvo i socijalnu zaštitu;</p> <p>1.8. Oznaka O nije obavezna za ustanove PZZ-a, dok oznaka X jeste obavezna.</p>
<p style="text-align: center;">Neni 4 Kujdesi Parësor Shëndetësor</p>	<p style="text-align: center;">Article 4 Primary Health Care</p>	<p style="text-align: center;">Član 4 Primarna zdravstvena zaštita</p>
<p>1.Kujdesi Parësor Shëndetësor është portë hyrëse e qytetarëve të Republikës së Kosovës në sistemin shëndetësor.</p>	<p>1. Primary Health Care is an entry point for citizens of the Republic of Kosovo in the health system.</p>	<p>1. Primarna zdravstvena zaštita predstavlja ulazna vrata za građane Republike Kosovo u zdravstveni sistem.</p>

<p>2.KPSH shërben si pikë koordinuese për të gjitha shërbimet tjera shëndësore, sipas nevojës si dhe atyre jo – shëndetësore, me qëllim të sigurimit të kujdesit të vazhdueshëm shëndetësor dhe të integruar.</p>	<p>2. PHC serves as a coordinating point for all other health services, as needed and non-health ones, in order to ensure continued and integrated health care.</p>	<p>2. PZZ služi kao koordinaciona tačka svim ostalim zdravstvenim uslugama, po potrebi, kao i onim ne- zdravstvenim, s ciljem obezbeđivanja konstantne i integrisane zdravstvene zaštite.</p>
<p>3.Kujdesi parësor shëndetësor ofrohet në bazë të politikave shëndetësore, kushteve ekonomike dhe zhvillimit të fuqisë punëtore.</p>	<p>3. Primary Health Care is provided based on health policies, economic conditions and workforce development.</p>	<p>3. Primarna zdravstvena zaštita pruža se na osnovu zdravstvenih politika, ekonomskih uslova i razvoja radne snage.</p>
<p>4.KPSH promovon komunikimin efektiv me pacientë dhe inkurajon pacientët të marrin rolin e partnerit në kujdesin shëndetësor.</p>	<p>4. PHC promotes effective patient communication and encourages patients to take on the role of s partner in health care.</p>	<p>4. PZZ promovise efektivnu komunikaciju sa pacijentima i ohrabruje pacijente da preuzmu ulogu partnera u zdravstvenoj zaštiti.</p>
<p>5.KPSH bazohet në ofrimin e shërbimeve shëndetësore cilësore dhe të sigurt, të ndërtuara mbi parimet e konceptit të mjekësisë familjare, të drejtuara nga nevojat dhe kërkesat e individëve, familjeve dhe bashkësisë, me synim të promovimit, ruajtjes dhe përmirësimit të shëndetit për të gjithë qytetarët dhe banorët në Republikën e Kosovës.</p>	<p>5.PHC is based on the provision of quality and safe health services, built on the principles of the Family Medicine concept, guided by the needs and demands of individuals, families and communities, with a view to promoting, maintaining and improving health for all citizens and residents in the Republic of Kosovo.</p>	<p>5. PZZ se zasniva na pružanju kvalitetnih i sigurnih zdravstvenih usluga, izgrađenih na principima koncepta porodične medicine, vođenim potrebama i zahtevima pojedinaца, porodica i zajednice, s ciljem promovisanja, očuvanja i poboljšanja zdravlja svih građana i stanovnika u Republici Kosovo.</p>
<p>6.KPSH përfshinë promovimin dhe edukimin shëndetësor, parandalimin, zbulimin e hershëm/diagnostikimin, mjekimin/kujdesin dhe rehabilitimin e të lënduarit, të sëmuarit me sëmundje akute dhe kronike, organizimin e shërbimeve të urgjences dhe emergjences mjekësore si</p>	<p>6. PHC includes health promotion and education, prevention, early detection/ diagnosis, treatment/care and rehabilitation of the injured, the ill with acute and chronic diseases, organization of emergency services and medical emergencies as part of the unique system of services in three lev-</p>	<p>6.PZZ obuhvata promovisanje i zdravstvenu edukaciju, sprečavanje, rano otkrivanje/ dijagnostifikovanje, lečenje/ negu i rehabilitaciju povređenih, obolelih od akutnih i hroničnih bolesti, organizovanje hitnih usluga i medicinske hitne pomoći kao dela jedinstvenog sistema</p>

<p>pjesë e sistemit unik të shërbimeve në të tri nivelet e kujdesit shëndetësor si dhe kujdesin paliativ, të ofruara nga institucionet e KPSH dhe në komunitet gjegjësisht në shtëpi.</p> <p>7.Çdo qytetarë dhe banorë me vështirësi shëndetësore është i obliguar të lajmërohet fillimisht te mjeku familjar, me përjashtim të rasteve emergjente.</p> <p style="text-align: center;">Neni 5 Organizimi dhe standardet e Kujdesit Parësor Shëndetësor</p> <p>1. KPSH organizohet përmes rrjetit të institucioneve shëndetësore në: QKMF dhe njësit përbërëse të saj siç janë Qendra e Mjekësisë Familjare dhe Ambulanca e Mjekësisë Familjare përmes konceptit të Mjekësisë Familjare.</p> <p>2. QKMF organizon dhe ofron shërbime shëndetësore në kuadër të KPSH në territorin administrativ të Komunës përkatëse.</p> <p>3. Numri i QKMF i përgjigjet numrit të Komunave në Kosovë në pajtim me politikat e Ministrisë së Shëndetësisë.</p>	<p>els of health care and palliative care offered by PHC institutions and in the community, respectively, at home.</p> <p>7. Every citizen and resident with health difficulties is obliged to initially report to the family doctor, except for emergency cases.</p> <p style="text-align: center;">Article 5 Organization and standards of the Primary Health Care</p> <p>1. PHC is organized through network of health institutions in: MFMC and its constituent units in the Family Medicine Centre and Ambulance of Family Medicine through the concept of Family Medicine.</p> <p>2. MFMC organizes and provides health services within the PHC in the administrative territory of the respective Municipality.</p> <p>3. The number of the MFMCs corresponds to the number of Municipalities in Kosovo in accordance with the policies of the Ministry of Health.</p>	<p>usluga na tri nivoa zdravstvene nege, kao i palijativnu negu, koje pružaju ustanove PZZ-a i u zajednici, odnosno kod kuće.</p> <p>7.Svaki građanin i stanovnik sa zdravstvenim poteškoćama je obavezan da se na početku javi porodičnom lekaru, izuzev u hitnim slučajevima.</p> <p style="text-align: center;">Član 5 Organizacija i standardi primarne zdravstvene zaštite</p> <p>1. PZZ se organizuje preko mreže zdravstvenih ustanova u: GCPM i njegovih sastavnih jedinica kao što su Centar za porodičnu medicinu i Ambulanta za porodičnu medicinu.</p> <p>2. GCPM organizuje i pruža zdravstvene usluge u okviru PZZ-a na administrativnoj teritoriji dotične opštine.</p> <p>3. Broj GCPM-a odgovara broju opština na Kosovu u skladu sa politikama Ministarstva zdravlja.</p>
--	--	---

<p>4. QMF ofron shërbime shëndetësore për jo më pak se dhjetë mijë (10. 000) banorë dhe duke e respektuar kriterin një ekip i Mjekësisë Familjare në dy mijë (2000) banorë.</p>	<p>4. FMC provides health services for not less than ten thousand (10.000) inhabitants and by respecting the criteria of one team of Family Medicine per two thousand (2000) inhabitants.</p>	<p>4. CPM pruža zdravstvene usluge za ne manje od deset hiljada (10.000) stanovnika, poštujući kriterijum jedan tim porodične medicine na dve hiljade (2000) stanovnika.</p>
<p>5. Në nivel të QMF ofrohen shërbime të mjekësisë familjare, të shëndetit oral parandalues, konsultative, diagnostike dhe shërbime të furnizimit me barna.</p>	<p>5. At the level of FMC, family medicine services, preventive oral health services, consulting services, diagnostic and drug supply services are provided.</p>	<p>5. Na nivou CPM-a se pružaju usluge porodične medicine, preventivnog oralnog zdravlja, konsultativne i dijagnostičke usluge, kao i usluge snabdevanja lekovima.</p>
<p>6. QMF në kuadër të komunës përkatëse, të cilat gjenden afër njëra tjetrës dhe kanë infrastrukturë të zhvilluar, me qëllim të shfrytëzimit racional të resurseve, shërbimet e sektorit të shëndetit oral, konsultativ- diagnostik, mund ti ofrojnë në njerën prej këtyre qendrave.</p>	<p>6. FMC within the respective municipality, located close to each other and have developed infrastructure, for the purposes of rational use of resources, may offer the services of the oral health sector and consulting-diagnostics services in one of these centers.</p>	<p>6. CPM u okviru dotične opštine, koje se nalaze blizu jedna druge i koje imaju razvijenu infrastrukturu, s ciljem racionalnog iskorišćavanja resursa, usluga iz sektora oralnog zdravlja, konsultativno- dijagnostičkih usluga, mogu ih pružati u jednom od tih centara.</p>
<p>7. Bazuar në numrin dhe shtrirjen gjeografike të popullatës në zonat rurale, kur distanca nga institucioni më i afert i KPSH, është më e madhe se 5 km, duke e vlerësuar kostoeftivitetin e tyre, komuna përkatëse inicon kërkesë për marrjen e pëlqimit në Ministri të Shëndetësisë sipas standardeve të përcaktuara me këtë Udhëzim Administrativ për themelimin e AMF.</p>	<p>7. Based on the number and geographic distribution of the population in rural areas, when the distance from the nearest institution of the PHC is greater than 5 km, assessing their cost-effectiveness, the respective municipality initiates a request for obtaining the consent of the Ministry of Health, in accordance with the standards set by this Administrative Instruction, to establish the FMA.</p>	<p>7. Na osnovu broja i geografskog rasprostranjanja stanovništva u ruralnim zonama, kada udaljenost od najbliže ustanove PZZ-a je veća od 5 km, ocenjujući i njihov efektivni trošak, dotična opština inicira zahtev za dobijanje saglasnosti u Ministarstvu zdravlja, prema standardima određenim ovim Administrativnim uputstvom o osnivanju APM-a.</p>
<p>8. AMF ofron shërbime shëndetësore deri në 10.000 banorë.</p>	<p>8. The FMA provides health services up to 10.000 inhabitants.</p>	<p>8. APM pruža zdravstvene usluge ta do 10.000 stanovnika.</p>

<p>9. Në nivel të AMF ofrohen shërbime nga ekipi i mjekësisë familjare dhe ekipi i shëndetit oral.</p>	<p>9. At the FMA level, services are provided by the family medicine team and the oral health team.</p>	<p>9. Na novu APM-a se pružaju usluge od strane tima porodične medicine i tima za oralno zdravlje.</p>
<p>10. Numri i ekipeve të mjekësisë familjare dhe ekipi i shëndetit oral përcaktohet sipas dispozitave të paragrafit 16, 17 dhe 18 të këtij neni.</p>	<p>10. The number of family medicine team and oral health team is determined in accordance with the provisions of paragraph 16, 17 and 18 of this Article.</p>	<p>10. Broj timova porodične medicine i tim oralne zdravstve određuje se u skladu sa odredbama 16, 17 i 18 ovog člana.</p>
<p>11. Një mjek familjar apo nje doktor i mjekësisë do të punoj në dy apo më shumë AMF, nëse vendbanimet të cilat i mbulojnë ato nuk e tejkalojnë numrin prej 2000 banorëve.</p>	<p>11. A family doctor or a doctor of medicine will work in two or more FMAs, if the settlements they cover do not exceed 2000 inhabitants.</p>	<p>11. Jedan porodični lekar medicine će radi u jednoj ili više APM-a, ukoliko naselja koje one pokrivaju ne prelaze broj od 2000 stanovnika.</p>
<p>12. Sipas paragrafit 11 të këtij neni, në ditët kur mjeku familjar/doktor i mjekësisë nuk është i caktuar në AMF, banorët e vendbanimit të cilin e mbulon ajo AMF, shërbimet shëndetësore mund ti marrin në institucionin e kujdesit parësor shëndetësor më të afërt.</p>	<p>12. Based on paragraph 11 of this Article, on the days when the family doctor/doctor of medicine is not assigned to the FMA, the inhabitants of the settlement covered by this FMA can receive health services at the nearest primary health care institution.</p>	<p>12. U skladu sa stavom 11 ovog člana, kada porodični lekar/ doktor medicine nije određene u APM-u, stanovnici naselja koje pokriva ta APM zdravstvene usluge mogu dobiti u najbližoj zdravstvenoj ustanovi primarne zdravstvene zaštite.</p>
<p>13. Infermerja në AMF aplikon terapi parenterale dhe vaksinimin vetëm në prezencë të mjekut familjar/doktor i mjekësisë.</p>	<p>13. The nurse at the FMA applies parenteral therapy and vaccination only in the presence of a family doctor/doctor of medicine.</p>	<p>13. Medicinska sestra u APM-u primenjuje parenteralnu terapiju i vakcinisanje samo u prisustvu porodičnog lekara/ doktora medicine.</p>
<p>14 .Në rastet kur mjeku familjar/doktori i mjekësisë nuk punon në AMF sipas paragrafit 11 të këtij neni, infermieri/a përveç kujdesit individual, familjar dhe në bashkësi ofron edhe kujdes shëndetësor</p>	<p>14. In cases when the family doctor/doctor of medicine does not work in FMA according to paragraph 11 of this Article, the nurse, in addition to individual, family and community care, also provides health care</p>	<p>14.U slučajevima kada porodični lekar/ doktor medicine ne radi u APM-u u skladu sa stavom 11 ovog člana, medicinska sestra / brat pored pojedinačne, porodične nege ili nege u zajednici pruža i</p>

<p>për vizitat në shtëpi sipas programeve të përcaktuara nga Ministria e Shëndetësisë.</p>	<p>for home visits according to the programs determined by the Ministry of Health.</p>	<p>zdravstvenu zaštitu poseta kod kuće u skladu sa programima određenim od strane Ministarstva zdravlja.</p>
<p>15. QKMF, si institucion i KPSH, organizohet përmes Departamentit të Mjekësisë Familjare, Departamentit të Administratës dhe Barnatores Qendrore.</p>	<p>15. MFMC, as an institution of the PHC, is organised through the Department of Family Medicine, Department of Administration and Central Pharmacy.</p>	<p>15. GCPM kao ustanova PZZ-a organizuje se putem Odeljenja za porodičnu medicinu, Odeljena administracije i Centralne apoteke.</p>
<p>16. Ekipi i mjekësisë familjare përbëhet nga Mjeku Familjar dhe dy Infermier/e Familjar, që ofrojnë kujdes individual, familjar dhe në bashkësi.</p>	<p>16. The family medicine team consists of a Family Doctor and two Family Nurses, providing individual, family and community care.</p>	<p>16. Tim porodične medicine sastoji se od područnog lekara i dve medicinke porodične sestre/ dva porodična medicinska brata, koji pružaju pojedinačnu, porodičnu negu ili negu u zajednici.</p>
<p>17. Ekipi nga paragrafi 16 i këtij neni ofron shërbime për dy mijë (2000) banorë.</p>	<p>17. The team from paragraph 16 of this Article provides services for two thousand (2000) inhabitants.</p>	<p>17. Tim iz stava 16 ovog člana pruža usluge za dve hiljade (2000) stanovnika.</p>
<p>18. Një doktor i stomatologjisë dhe një teknik/asistent i stomatologjisë në institucionet e KPSH ofron shërbime për 5000 banorë.</p>	<p>18. A dentist and a dental technician/assistant in PHC institutions provide services for 5000 inhabitants.</p>	<p>18. Jedan doktor stomatologije i jedan tehničar / asistent stomatologije u ustanovi PZZ-a pružaju usluge za 5000 stanovnika.</p>
<p>19. Çdo qytetar/banor ka të drejtë të përzgjedhë mjekun familjar në komunën ku jeton, brenda zonës së përfshirjes, të përcaktuar nga komuna dhe ka të drejtë ta ndërrojë atë.</p>	<p>19. Every citizen/inhabitant has the right to select a family doctor in the municipality where he/she lives within the area of inclusion, determined by the municipality and has the right to change him/her.</p>	<p>19. Svaki građanin/ stanovnik ima pravo da odabere porodičnog lekara u opštini u kojoj živi, u zoni koja ga obuhvata, koju određuje opština i ima pravo da ga promeni.</p>
<p>20. Ndërrimi i mjekut familjarë të zgjedhur bëhet me kërkesë dhe arsyetim të komisioni i themeluar nga Këshilli drejtues i QKMF-së.</p>	<p>20. The change of the selected family doctor is made upon request and reasoning to the commission established by the MFMC Board of Directors.</p>	<p>20. Promena odabranog porodičnog lekara vrši se na zahtev i uz obrazloženje komisije koju osniva Upravno Veće GCPM-a.</p>
<p>21. Në rast të mungesës së mjekut familjar të përzgjedhur, menaxhmenti i QKMF-së</p>	<p>21. In the absence of a selected family doctor, MFMC management is obliged to pro-</p>	<p>21. U slučaju odsustva porodičnog lekara, uprava GCPM je obavezna da obezbedi</p>

<p>është i obliguar që të siguroj mjekun zëvendësues.</p> <p style="text-align: center;">Neni 6 Themelimi i Institucioneve Shëndetësore</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Institucionet e KPSH themelohen në pajtim me nenin 40 të Ligjit për Shëndetësi Nr.04/L-125, dispozitave të këtij udhëzimi dhe akteve tjera normative në fuqi. 2. Statuti është akt juridik themelor që përcakton, organizimin, funksionimin, dhe çështje tjera me rëndësi për funksionimin e QKMF me njësitë përbërëse të saj, për ofrimin e kujdesit shëndetësor në Republikën e Kosovës. 3. Forma unike e Statutit të QKMF hartohet nga Ministria e Shëndetësisë i cili ju dërgohet Kuvendeve Komunale për miratim. 4. Bazuar në specifikat e komunave Statutet mund të adaptohen nga komuna sipas dispozitave të këtij Udhëzimi Administrativ. 5. Pas dhënjes së pëlqimit nga ana e Ministrisë së Shëndetësisë, Kuvendet komunale e aprovojnë Statutin me ndryshime. 	<p>vide a substitute doctor.</p> <p style="text-align: center;">Article 6 Establishment of Health Institutions</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. PHC institutions are established in accordance with Article 40 of the Law on Health No. 04/L-125, the provisions of this Instruction and other normative acts in force. 2. The Statute is a basic legal act that determines the organization, functioning and other issues important for the functioning of MFMC with its constituent units for the provision of health care in the Republic of Kosovo. 3. The unique form of the MFMC Statute is drafted by the Ministry of Health which is sent to the Municipal Assemblies for approval. 4. Based on the specifics of the municipalities, the Statutes can be adapted by the municipality according to the provisions of this Administrative Instruction. 5. After the consent given by the Minister of Health, the Municipal Assemblies approve the Statute with changes. 	<p>lekara zamenika.</p> <p style="text-align: center;">Član 6 Osnivanje zdravstvenih ustanova</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ustanove PZZ-a osnivaju se u skladu sa članom 40 Zakona o zdravstvu, br./L-125, odredbama ovog uputstva i ostalih normativnih akata na snazi. 2. Statut je osnovni pravni akt koji određuje organizaciju, funkcionisanje i ostala bitna pitanja za funkcionisanje GCPM sa njegovim sastavnim jedinicama za pružanje zdravstvene zaštite u Republici Kosovo. 3. Jedinostveni oblik Statuta GCPM-a sastavlja Ministarstvo zdravlja, koji se zatim šalje Skupštinama opština na usvajanje. 4. Na osnovu specifičnosti opština, Statute mogu prilagoditi opštine u skladu sa odredbama ovog Administrativnog uputstva. 5. Nakon što ministar zdravlja da saglasnost, Skupštine opština mogu odobriti razne Statute.
--	---	--

<p>6. Ministria e Shëndetësisë jep pëlqim për themelim dhe shuarjen e këtyre institucioneve shëndetësore të KPSH bazuar në propozimet e Kuvendit Komunal.</p> <p>7. Komunat zbatojnë politikat e Ministrisë së Shëndetësisë në KPSH përmes konceptit të Mjekësisë Familjare.</p> <p style="text-align: center;">Neni 7 Organizimi i barnatoreve</p> <p>1. Barnatorja qendrore është njësi organizative e QKMF –së.</p> <p>2. Në QMF / AMF funksionojnë barnatoret doracake të cilat menaxhohen, furnizohen dhe monitorohen nga Barnatorja Qendrore në QKMF.</p>	<p>6. The Ministry of Health gives consent for the establishment and termination of these PHC institutions based on proposals of the Municipal Assembly.</p> <p>7. Municipalities implement policies of the Ministry of Health in PHC through the concept of Family Medicine.</p> <p style="text-align: center;">Article 7 Organization of pharmacies</p> <p>1. Central pharmacy is an organizational unit of MFMC.</p> <p>2. In FMC/FMA operate manual pharmacies which are managed, supplied and monitored by the Central Pharmacy at MFMC.</p>	<p>6. Ministarstvo zdravlja daje saglasnost za osnivanje i gašenje tih zdravstvenih ustanova PZZ-a na osnovu predloga Skupštine opštine.</p> <p>7. Opštine sprovode politike Ministarstva zdravlja u PZZ-u preko koncepta porodične medicine.</p> <p style="text-align: center;">Član 7 Organizacija apoteka</p> <p>1. Centralna apoteka je organizaciona jedinica GCPM-a.</p> <p>2. U CPM-u/ APM-u funkcionišu priručne apoteke kojima upravlja, koje snabdeva i prati Centralna apoteka GCPM-a.</p>
<p style="text-align: center;">Neni 8 Veprimtaria e Kujdesit Parësor Shëndetësor</p> <p>1. Shërbimet shëndetësore që duhet siguruar nga Institucionet Shëndetësore në KPSH bazuar në Ligjin për Shëndetësi janë:</p> <p>1.1. Shërbimet e promovimit shëndetësor, përfshirë informimin, komunikimin dhe edukimin brenda in-</p>	<p style="text-align: center;">Article 8 Primary Health Care Activity</p> <p>1. Health services to be provided by the health institutions in PHC pursuant to Law on Health are:</p> <p>1.1 Health promotion services, including information, communication and education within institutions and the</p>	<p style="text-align: center;">Član 8 Delatnost primarne zdravstvene zaštite</p> <p>1. Usluge zdravstvene zaštite koje treba obezbediti u zdravstvenim ustanovama PZZ-a na osnovu Zakona o zdravstvu su:</p> <p>1.1. Usluge zdravstvenog promovisanja, obuhvatajući informisanje, komunikaciju i edukaciju unutar ustanova i</p>

<p>stitucioneve dhe në komunitet;</p> <p>1.2. Shërbimet e imunizimit dhe vaksinimit dhe shërbimet tjera parandaluese;</p> <p>1.3. Shërbimet esenciale kurative dhe ndërhyrje të vogla kirurgjike;</p> <p>1.4. Shërbime të kujdesit akut dhe urgjent;</p> <p>1.5. Shërbimet e kujdesit shëndetësor për sëmundjet kronike;</p> <p>1.6. Shërbimet e kujdesit shëndetësor për fëmijë, adoleshentë dhe të rinjë;</p> <p>1.7. Shërbimet e shëndetit riprodhues;</p> <p>1.8. Shërbimet e shëndetit oral dhe parandalues;</p> <p>1.9. Shërbimet e shëndetit mendor;</p> <p>1.10. Shërbimet e kujdesit shtëpiak përfshirë shërbimet e kujdesit ndaj nënës dhe fëmijes, kujdesi paliativ si dhe kujdesi shtëpiak bazuar në nevojat e popullatës dhe prioritetet e shëndetit publik;</p> <p>1.11. Shpërndarjen e barërave nga lista esenciale.</p>	<p>community;</p> <p>1.2. Immunization and vaccination services and other preventative services;</p> <p>1.3. Essential curative services and minor surgical interventions;</p> <p>1.4. Services of acute and emergency care;</p> <p>1.5. Chronic disease health care services;</p> <p>1.6. Health care services for children, adolescents and young persons;</p> <p>1.7. Reproductive health services;</p> <p>1.8. Oral and preventive health services;</p> <p>1.9. Mental health services;</p> <p>1.10. Home care services including maternal and child care services, palliative care as well as home care based on population needs and public health priorities;</p> <p>1.11. Distribution of medicines from the essential list.</p>	<p>zajednice;</p> <p>1.2. Usluge imunizacije i vakcinacije i ostale preventivne usluge;</p> <p>1.3. Esencijalne kurativne usluge i mali hirurški zahvati;</p> <p>1.4. Usluge akutne i hitne nege;</p> <p>1.5. Usluge zdravstvene nege za hronične bolesti;</p> <p>1.6. Usluge zdravstvene nege za decu, adolescente i mlade;</p> <p>1.7. Usluge reproduktivnog zdravlja;</p> <p>1.8. Usluge preventivnog oralnog zdravlja;</p> <p>1.9. Usluge mentalnog zdravlja;</p> <p>1.10. Usluge kućne nege obuhvatajući ii usluge nege majke i deteta, palijativnu negu, kao i kućnu negu na osnovu potreba stanovništva i prioriteta za javno zdravlje;</p> <p>1.11. Raspodelu lekova sa esencijalnog spiska.</p>
---	--	--

<p style="text-align: center;">Neni 9 Cilësia e shërbimeve shëndetësore</p> <p>1. Profesionistët shëndetësor në KPSH ofrojnë shërbime shëndetësore bazuar në praktikat më të mira mjekësore.</p> <p>2. Vlerësimi i cilësisë dhe sigurisë së shërbimeve shëndetësore bëhet përmes zbatimit të instrumenteve për menaxhim të cilësisë në KPSH.</p>	<p style="text-align: center;">Article 9 Quality of Health Services</p> <p>1. Health professionals at PHC provide health services based on best medical practices.</p> <p>2. Assessment of the quality and safety of health services is done through the implementation of quality management systems in the PHC.</p>	<p style="text-align: center;">Član 9 Kvalitet zdravstvenih usluga</p> <p>1. Zdravstveni stručnjaci u PZZ-u pružaju zdravstvene usluge na osnovu najboljih medicinskih praksi.</p> <p>2. Ocena kvaliteta i bezbednosti zdravstvenih usluga vrši se putem sprovođenja instrumenata za upravljanje kvalitetom u PZZ-u.</p>
<p style="text-align: center;">Neni 10 Sistemi i informimit shëndetësor</p> <p>1. Institucionet e KPSH zbatojnë sistemin unik informativ shëndetësor, ashtu siç është e paraparë me Ligjin për Shëndetësi dhe aktet nën ligjore.</p> <p>2. Institucionet e KPSH obligohen që të gjitha veprimet të evidentohen në kohë reale në Sistemin e Informimit Shëndetësor.</p> <p>3. Drejtori i QKMF në baza mujore obligohet që të gjeneroj Raport nga Sistemi i Informimit Shëndetësor duke evidentuar të gjithë punonjësit mbi aktivitetin e tyre me këtë sistem, dhe ky raport duhet të dorëzohet nga data 01-05 të muajit pasues në DKPSH.</p>	<p style="text-align: center;">Article 10 Health Information System</p> <p>1. PHC institutions implement a unique health information system, as envisaged by the Law on Health and sub legal acts.</p> <p>2. PHC institutions are obliged to record all actions in real time in the Health Information System.</p> <p>3. The Director of MFMC is obliged to generate on a monthly basis a Report from the Health Information System, identifying all employees and their activity in this system, and this report must be submitted from 01-05 of the following month to the PHCD.</p>	<p style="text-align: center;">Član 10 Sistem zdravstvenog informisanja</p> <p>1. Ustanove PZZ-a sprovode jedinstveni zdravstveni informativni sistem, onako kako je predviđeni Zakonom o zdravstvu i u podzakonskim aktima.</p> <p>2. Ustanove PZZ-a se obavezuju da sve postupke evidentiraju u realnom vremenu u sistem zdravstvenog informisanja.</p> <p>3. Direktor GCPM-a, obavezan je da mesečno generiše izveštaj iz sistema zdravstvenog informisanja, evidentirajući sve zaposlene nad njihovom aktivnošću u ovom sistemu, i taj izveštaj treba predati od 1. do 5. u narednom mesecu pri DPZZ-u;</p>

<p>4. Në rast se profesionistët shëndetësor nuk kanë evidentuar asnjë rast në sistem, atëherë DKPSH informom Inspektoratin për mos përdorim të SISh me çka Inspektorati bazuar në ligjet do të marr masat adekuate drejt Institucionit dhe Profesionistit ne fjalë.</p> <p>5. Mos përdormi i Sistemit të Informimit Shëndetësor do të sanksionet sipas legjislacionit në fuqi.</p>	<p>4. In the event when health professionals have not registered any case in the system, then DKPSH informs the Inspectorate for not using HIS, the Inspectorate in accordance with the laws will proceed with adequate measures towards the Institution and the Professional in question.</p> <p>5. Non-use of the Health Information System will be sanctioned according to the legislation in force.</p>	<p>4. U slučaju da zdravstveni stručnjaci nisu evidentirali nijedan slučaj u sistemu, DPZZ obaveštava Inspektorat u vezi sa nekorišćenjem ZIS-a, zbog čega će Inspektorat na osnovu zakona preduzeti odgovarajuće mere prema određenoj instituciji i stručnjaku.</p> <p>5. Nekorišćenje Zdravstvenog informacionog sistema će se sankcionisati u skladu sa važećim zakonodavstvom.</p>
<p style="text-align: center;">Neni 11 Referimi nga Kujdesi Parësor Shëndetësor</p>	<p style="text-align: center;">Article 11 Referral from Primary Health Care</p>	<p style="text-align: center;">Član 11 Upućivanje iz primarne zdravstvene zaštite</p>
<p>1. Mënyra e referimit bëhet në përputhje me hierarkinë organizative dhe strukturore të niveleve të sistemit të kujdesit shëndetësor në fuqi.</p> <p>2. Nga IKPSH pacientët mund të referohen brenda shërbimeve të KPSH dhe referimi i jashtëm në Kujdesin Dytësor Shëndetësor (në tekstin e mëtejme KDSH) dhe Kujdesin Tretësor Shëndetësor (në tekstin e mëtejme KTSH) bazuar në Nenin 12.</p>	<p>1. The way the referral is made is in accordance with organizational and structural hierarchy of levels of the health care in force.</p> <p>2. From PHCI, patients may be internally referred within the PHC services and externally to the Secondary Health Care (hereinafter referred to as SHC) and Tertiary Health Care (hereinafter referred to as THC) based on Article 12.</p>	<p>1. Način upućivanja se vrši u skladu sa organizacionom i strukturnom hijerarhijom nivoa sistema zdravstvene zaštite na snazi.</p> <p>2. Iz UPZZ-a pacijenti se mogu uputiti unutar usluga PZZ-a i spoljno upućivanje na sekundarnu zdravstvenu zaštitu (u daljem tekstu SZZ) i terciarnu zdravstvenu zaštitu (u daljem tekstu TZZ), na osnovu člana 12.</p>
<p style="text-align: center;">Neni 12 Llojet e referimit</p> <p>1. Referimi i brendshëm, nënkupton referimin kur mjeku familjar kërkon shërbim</p>	<p style="text-align: center;">Article 12 Types of Referral</p> <p>1. Internal referral means referral when a family doctor requires consultative service</p>	<p style="text-align: center;">Član 12 Vrste upućivanja</p> <p>1. Unutrašnje upućivanje podrazumeva kada porodični lekar traži konsultativnu</p>

<p>konsultativ ose shërbime me qëllime diagnostike të cilat kryhen brenda institucioneve të KPSH në përputhje me këtë Udhëzim Administrativ.</p> <p>2. Referimi i jashtëm është udhëzimi i pacientëve jashtë shërbimeve të KPSH, kur mjeku familjar dhe stomatologu kërkon shërbim konsultativ, prej specialistëve të kujdesit dytësor dhe tretësor shëndetësor, apo procedura diagnostike/terapeutike që nuk mund të ofrohen në kuadër të shërbimeve të KPSH.</p> <p>3. Referimi i pacientit në nivelet më të larta të Kujdesit Shëndetësor bëhet me dokumentacion unik shëndetësor dhe udhëzohet vetëm nga Mjeku Familjar/doktori i mjekësisë i përzgjedhur dhe stomatologu.</p>	<p>or diagnostic services performed within the PHC institutions in accordance with this Administrative Instruction.</p> <p>2.External referral is the referral of patients outside the PHC services when the family doctor and dentist requests consultatiob service from secondary and tertiary care specialists or diagnostic/therapeutic procedures that can not be provided within the PHC services.</p> <p>3. Referral of the patient to higher levels of healthcare is done with unique health documentation and is referred only by selected Family Doctor/Doctor of Medicine and the dentist.</p>	<p>uslugu ili usluge s dijagnostičkim ciljem koje se vrše unutar PZZ ustanova, u skladu sa ovim Administrativnim uputstvom.</p> <p>2.Spoljno upućivanje je upućivanje pacijenata van PZZ usluga, kada porodični lekar ili stomatolog traži konsultativnu uslugu od stručnjaka sekundarne ili tercijarne zdravstvene zaštite, ili kada se dijagnostičke/ terapeutske procedure ne mogu pružati u okviru usluga PZZ-a</p> <p>3. Upućivanje pacijenata na najviše nivoe zdravstvene zaštite vrši se samo uz posebnu zdravstvenu dokumentaciju i upućuje ga samo odabrani porodični lekar/ doktor medicine i stomatolog.</p>
<p style="text-align: center;">Neni 13 Raportet kthyese</p> <p>Raporti kthyes është raporti me shkrim prej specialistit/konsultantit të nivelit parësor, dhe specialistit në Institucionin e nivelit dytësor dhe tretësor i cili i kthehet mjekut familjar ose stomatologut që e ka referuar rastin dhe ruhet në dosjen mjekësore të pacientit.</p>	<p style="text-align: center;">Article 13 Feedback Reports</p> <p>Feedback report is a written report from the specialist/consultant of primary health care level, and specialist in secondary and tertiary level institution that is returned to family doctor who referred the case and is saved in the patient's medical file.</p>	<p style="text-align: center;">Član 13 Povratni izveštaji</p> <p>Povratni izveštaj je pisani izveštaj specijaliste/ konsultanta na primarnom nivou i specijaliste u ustanovi na sekundarnom i tercijarnom nivou, koji se vraća porodičnom lekaru ili stomatologu koji je uputio slučaj i čuva se u lekarskom dosijeu pacijenta.</p>

<p style="text-align: center;">Neni 14</p> <p style="text-align: center;">Raportet dhe udhëzimet nga institucionet tjera shëndetësore publike, publiko private dhe private</p> <p>Raportet dhe udhëzimet nga institucionet tjera shëndetësore publike, publiko private dhe private me anë të cilave qytetari kërkon shërbim në institucionet publike të KPSH duhet të vlerësohen dhe menaxhohen nga mjeku familjar.</p>	<p style="text-align: center;">Article 14</p> <p style="text-align: center;">Reports and referrals from other public, public-private and private health institutions</p> <p>Reports and referrals from other public, public-private and private public health institutions whereby a citizen requests service in PHC public institutions should be evaluated and managed by the Family Doctor.</p>	<p style="text-align: center;">Član 14</p> <p style="text-align: center;">Izveštaji i uputstva ostalih javnih, javno-privatnih i privatnih zdravstvenih institucija</p> <p>Izveštaje i uputstva ostalih javnih, javno-privatnih i privatnih zdravstvenih institucija putem kojih građanin traži uslugu u javnim institucijama PZZ-a, treba da oceni i njima treba da upravlja porodični lekar.</p>
<p style="text-align: center;">Neni 15</p> <p style="text-align: center;">Profesionistët shëndetësorë në Kujdesin Parësor Shëndetësor</p> <p>1. Profesionistët shëndetësor që ofrojnë shërbime shëndetësore nëpër IKPSH janë:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1.1. Specialist i Mjekësisë Familjare; 1.2. Doktor i Mjekësisë; 1.3. Doktor i Stomatologjisë; 1.4. Specialist i pedodoncisë dhe preventivës; 1.5. Farmacist i diplomuar – magjistër i farmacisë; 1.6. Specialist i Biokimisë klinike; 	<p style="text-align: center;">Article 15</p> <p style="text-align: center;">Health Professionals in Primary Health Care</p> <p>1. Health professionals that provide health services through PHCI are:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1.1 Specialist of Family Medicine; 1.2. Doctor of Medicine; 1.3. Doctor of Stomatology; 1.4. Specialist of pedodontology and preventive; 1.5. Pharmacist Graduate - Master of Pharmacy; 1.6. Specialist of Clinical Biochemistry; 	<p style="text-align: center;">Član 15</p> <p style="text-align: center;">Zdravstveni stručnjaci u primarnoj zdravstvenoj zaštiti</p> <p>1. Zdravstveni stručnjaci koji pružaju zdravstvene usluge po UPZZ-ima su:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1.1. Specijalista porodične medicine; 1.2. Doktor medicine; 1.3. Doktor stomatologije; 1.4. Specijalista na pedodoncia i preventivna; 1.5. Diplomirani farmaceut – magistar farmacije; 1.6. Specijalista kliničke biohemije;

<p>1.7. Infermier i/e diplomuar;</p> <p>1.8. Mami e diplomuar;</p> <p>1.9. Teknik laborant;</p> <p>1.10. Teknik i farmacisë;</p> <p>1.11. Teknik/asistent i stomatologjisë</p> <p>1.12. Radiologu dhe tekniku i radiologjisë në institucionet ku funksionon kabineti i Rtg;</p> <p>1.13. Profesionistët shëndetësorë të tjerë me kualifikim të mesëm dhe të lartë, të përcaktuar në regjistrin zyrtar të Ministrisë;</p> <p>1.14. Bashkëpunëtorët profesional me shkollim jashtë lëmisë së mjekësisë, të evidentuar në regjistrin zyrtar me vendim të Ministrit të Shëndetësisë, në bazë të propozimit të Odës përkatëse të profesionistëve sipas Ligjit të Shëndetësisë.</p> <p>2.Në QKMF ku funksionon materniteti, është i domosdoshëm Gjinekologu dhe Neonatologu ose Pediatri;</p> <p>3. Specialistët nga lëmitë e tjera, mund të</p>	<p>1.7. Nurse graduate;</p> <p>1.8. Midwife graduate;</p> <p>1.9. Laboratory Technician;</p> <p>1.10. Pharmacy technician;</p> <p>1.11. Stomatology technician/assistant</p> <p>1.12. Radiologist and Radiology Technician in institutions where Rtg cabinet functions;</p> <p>1.13. Other health professionals with secondary and higher qualification, defined in the official register of the Ministry;</p> <p>1.14. Professional associates outside the scope of medical education, recorded in the official register by the decision of the Minister of Health, based on the proposal of the respective Chamber of professionals according to the Law on Health.</p> <p>2.In MFMC where maternity is functioning, the Gynaecologist and Neonatologist or Paediatrician is necessary;</p> <p>3. Specialists from other fields can contin-</p>	<p>1.7. Diplomirana medicinska sestra/ diplomirani medicinski brat;</p> <p>1.8. Diplomirana babica;</p> <p>1.9. Laboratorijski tehničar;</p> <p>1.10. Tehničar farmacije;</p> <p>1.11. Tehničar/ asistent stomatologije;</p> <p>1.12. Radiolog i tehničar radiologije u ustanovama u kojima je funkcionalan Rtg kabinet;</p> <p>1.13. Ostali zdravstveni stručnjaci sa srednjom i visokom kvalifikacijom, evidentirani u službenom registru Ministarstva;</p> <p>1.14. Stručni saradnici sa školovanjem van oblasti medicine, evidentirani u službenom registru odlukom ministra zdravlja, na osnovu predloga dotične komore stručnjaka u skladu sa Zakonom o zdravstvu.</p> <p>2.U GCPM-u u kojima funkcionišu porodilišta, neophodan je ginekolog i neonatolog ili pedijatar;</p> <p>3. Stručnjaci iz drugih oblasti, mogu da</p>
--	---	---

<p>vazhdojnë punën në KPSH si konsulent të Mjekëve Familjarë deri në pensionim.</p> <p>4. Konsulentët në KPSH sipas paragrafit 3 të këtij neni ofrojnë shërbime konsultative në QKMF dhe QMF.</p> <p>5. Në Institucionet e KPSH nuk mund të pranohen specialist të lëmive tjera përveç profileve të përcaktuar në nenin 15.</p> <p>6. Mjeku familjar duhet të jetë i certifikuar për të ofruar shërbime me Ultrazë.</p>	<p>ue to work in PHC as consultants for Family Doctors up to retirement.</p> <p>4. Consultants in PHC according to paragraph 3 of this article provide consulting services in MFMC and FMC.</p> <p>5. Specialists in fields other than the profiles defined in article 15 may not be admitted to the PHC Institutions.</p> <p>6. The family doctor must be certified to provide Ultrasound services.</p>	<p>nastave da rade u PZZ-u kao konsultanti porodičnih lekara do penzionisanja.</p> <p>4. Konsultanti u PZZ-u, u skladu sa stavom 3 ovog člana pružaju konsultativne usluge u GCPM-u i u CPM-u.</p> <p>5. U ustanove PZZ-a ne mogu se primiti na rad i specijalisti drugih oblasti, osim profila određenih članom 15.</p> <p>6. Porodični lekar mora da bude sertifikovan za pružanje usluga ultrazvuka.</p>
<p style="text-align: center;">Neni 16 Hapësira dhe pajisjet në Kujdesin Parësor Shëndetësor</p> <p>Standardet minimale të hapësirës, pajisjeve medicinale dhe inventarit për ofrimin e shërbimeve shëndetësore në KPSH, janë përcaktuar në shtojcën 1 të këtij Udhëzimi Administrativ.</p>	<p style="text-align: center;">Article 16 Facilities and Equipment in Primary Health Care</p> <p>Minimum standards for facilities, medical equipment and inventory for the provision of health services at the PHC are set out in Appendix I to this Administrative Instruction.</p>	<p style="text-align: center;">Član 16 Prostor i oprema u primarnoj zdravstvenoj zaštiti</p> <p>Minimalni standardi prostora, medicinske opreme i inventara za pružanje zdravstvenih usluga u PZZ-u određeni su dodatkom I ovog Administrativnog uputstva.</p>
<p style="text-align: center;">Neni 17 Shërbimet shëndetësore</p> <p>Shërbimet shëndetësore që ofrohen në QKMF, QMF dhe AMF janë të përcaktuara në shtojcën 2 të këtij Udhëzimi Administrativ.</p>	<p style="text-align: center;">Article 17 Health Services</p> <p>Health services provided in MFMC, FMC and FMA are set out in Appendix 2 of this Administrative Instruction.</p>	<p style="text-align: center;">Član 17 Zdravstvene usluge</p> <p>Zdravstvene usluge koje se pružaju u GCPM-u, CPM-u i APM-u određeni su u dodatku 2 ovog Administrativnog uputstva.</p>
<p style="text-align: center;">Neni 18 Shërbimet Laboratorike</p>	<p style="text-align: center;">Article 18 Laboratory Services</p>	<p style="text-align: center;">Član 18 Laboratorijske usluge</p>

<p>Shërbimet laboratorike që ofrohen në QKMF, QMF dhe AMF janë të përcaktuara në shtojcën 3 të këtij udhëzimi administrativ.</p> <p style="text-align: center;">Neni 19 Shërbimet diagnostike imazherike</p> <p>Shërbimet diagnostike imazherike që ofrohen në KPSH janë të përcaktuara në shtojcën 4 të këtij udhëzimi administrativ.</p> <p style="text-align: center;">Neni 20 Zhvillimi i Vazhdueshëm Profesional</p> <p>1. Institucionet shëndetësore në KPSH janë të obliguara që të mundësojnë dhe përkrahin zhvillimin e vazhdueshëm profesional të punëtorëve të tyre shëndetësor.</p> <p>2. Zhvillimi i vazhdueshëm profesional është i obligueshëm për të gjithë profesionistët shëndetësor në KPSH, dhe zbatohet sipas planprogramit, të aprovuar nga Odat e Professionistëve Shëndetësor.</p> <p style="text-align: center;">Neni 21 Udhëheqja e Qendrës Kryesore të Mjeksisë Familjare</p>	<p>Laboratory services provided in MFMC, FMC and FMA are set out in Appendix 3 of this Administrative Instruction.</p> <p style="text-align: center;">Article 19 Diagnostic Imaging Services</p> <p>Diagnostic imaging services provided in MFMC, FMC and FMA are set out in Appendix 4 of this Administrative Instruction.</p> <p style="text-align: center;">Article 20 Continuous Professional Development</p> <p>1. Health institutions at PHC are obliged to enable and support the continuing professional development of their health employees.</p> <p>2. Continuing Professional Development is mandatory for all health professionals at PHC, and is implemented according to the curriculum, approved by the Chambers of Health Professionals.</p> <p style="text-align: center;">Article 21 Management of the Main Family Medicine Centre</p>	<p>Laboratorijske usluge koje se pružaju u GCOM-u, CPM-u i APM-u određeni su u dodatku 3 ovog Administrativnog uputstva.</p> <p style="text-align: center;">Član 19 Dijagnostičke usluge putem slika</p> <p>Dijagnostičke usluge putem slika koje se pružaju pri PZZ-u određeni su dodatkom 4 ovog Administrativnog uputstva.</p> <p style="text-align: center;">Član 20 Konstantno stručno razvijanje</p> <p>1. Zdravstvene ustanove u PZZ-u obavezne su da omoguće i da podrže konstantan stručan razvoj njihovih zdravstvenih radnika.</p> <p>2. Konstantno stručno razvijanje je obavezno za sve zdravstvene stručnjake u PZZ-u, i sprovodi se u skladu sa planogramom, koji odobravaju Komore zdravstvenih stručnjaka.</p> <p style="text-align: center;">Član 21 Rukovođenje Glavnim centrom porodične medicine</p>
--	---	---

<p>1. QKMF e udhëheq Drejtori.</p> <p>2. Procedurat për përzgjedhjen e Drejtorit e udhëheqë Drejtoria Komunale për Shëndetësi dhe Mirëqenie Sociale.</p> <p>3. Drejtori i QKMF duhet të jetë Specialist i Mjekësisë Familjare, si dhe të ketë njohuri dhe përvojë të mjaftueshme menaxheriale në shëndetësi.</p> <p>4. Drejtori i QKMF është përgjegjës për të siguruar ligjshmërinë në punë dhe afarizmin e QKMF, si dhe për punën profesionale të QKMF.</p> <p>5. Drejtori i QKMF ka të gjitha autorizimet për përfaqësimin juridik dhe afarist, brenda veprimtarisë së QKMF.</p> <p>6. QKMF që kanë një personel mbi 100 të punësuar kanë Zëvendës drejtorin.</p> <p>7. Procedurat për përzgjedhjen e Zëvendës drejtorit e udhëheqë Drejtoria Komunale për Shëndetësi dhe Mirëqenie Sociale.</p> <p>8. Zëvendës drejtori ndihmon në ushtrimin e detyrave të përditshme dhe vepron në emër të drejtorit në mungesë të tij.</p>	<p>1. MFMC is managed by the Director.</p> <p>2. Procedures for selecting the Director are led by the Municipal Directorate for Health and Social Welfare.</p> <p>3. Director of MFMC must be specialist of family medicine and possess sufficient knowledge and experience in health management.</p> <p>4. Director of MFMC is responsible for ensuring the legality of the work and business of MFMC and for professional work of MFMC.</p> <p>5. The Director of MFMC has all the powers of a legal and business representation within the activities of MFMC.</p> <p>6. MFMC which has a staff of over 100 employees has a Deputy Director.</p> <p>7. Procedures for selecting the Deputy Director are led by the Municipal Directorate for Health and Social Welfare.</p> <p>8. The Deputy Director assists in the performance of day-to-day duties and acts on behalf of the Director in his absence.</p>	<p>1. GCPM rukovodi direktor.</p> <p>2. Postupcima za izbor direktora rukovodi Opštinska uprava za zdravlje i socijalnu zaštitu.</p> <p>3. Direktor GCPM-a mora biti specijalista porodične medicine, kao i da ima dovoljno menadžerskih saznanja i iskustava u zdravstvu.</p> <p>4. Direktor GCPM je odgovoran za obezbeđivanje zakonitosti u radu i poslovanju GCPM-a kao i za stručan rad GCPM-a.</p> <p>5. Direktor GCPM-a ima sva ovlašćenja za pravno i poslovno zastupanje unutar delatnosti GCPM-a.</p> <p>6. GCPM koji imaju osoblje veće od 100 zaposlenih imaju i zamenika direktora.</p> <p>7. Procedurama izbora zamenika direktora rukovodi Opštinska uprava za zdravlje i socijalnu zaštitu.</p> <p>8. Zamenik direktora pomaže u vršenju svakodnevnih dužnosti i postupa u ime direktora u njegovom odsustvu.</p>
<p>Neni 22</p>	<p>Article 22</p>	<p>Član 22</p>

Roli dhe funksioni i Divizionit të Kujdesit Parësor Shëndetësor	Role and Function of the Primary Health Care D	Uloga i funksija Divizije za primarnu zdravstvenu zaštitu
1.Divizioni i Kujdesit Parësor Shëndetësor i MSh është bartëse e politikave zhvillimore në KPSH;	1.The Primary Health Care Division of the MoH is the bearer of development policies in the PHC;	1.Divizija za primarnu zdravstvenu zaštitu MZ-a je nosilac razvojnih politika PZZ-a;
2.DKPSH harton dhe mbikëqyrë zbatimin e politikave shëndetësore në KPSH;	2.PHCD drafts and supervises the implementation of health policies in PHC;	2.DPZZ sastavlja i nadgleda sprovođenje zdravstvenih politika PZZ-a;
3.Monitoron zbatimin e politikave/strategjive dhe legjislacionit në nivelin e kujdesit parësor shëndetësor;	3.Monitors the implementation of policies/strategies and legislation at the level of primary health care;	3.Prati sprovođenje politika/ strategija i zakonodavstva na nivou primarne zdravstvene zaštite;
4.Monitoron dhe koordinon aktivitetet në fushën e kujdesit parësor shëndetësor me Drejtoritë Komunale për Shëndetësi dhe agjensionet relevante ndërkombëtare me qëllim të zbatimit të konceptit dhe programit të Mjekësisë Familjare;	4.Monitors and coordinates activities in the field of primary health care with Municipal Health Directorates and relevant international agencies in order to implement the concept and program of Family Medicine;	4.Prati i koordiniše aktivnosti na polju primarne zdravstvene zaštite sa opštinskim upravama za zdravstvo i relevantnim međunarodnim agencijama, u cilju sprovođenja koncepta i programa Porodične medicine;
5.Në bashkëpunim me Drejtoritë Komunale për Shëndetësi monitoron cilësinë e menaxhimit të institucioneve shëndetësore në nivelin e kujdesit parësor shëndetësor dhe përmbushjen e indikatorëve të cilësisë;	5.In cooperation with the Municipal Directorates of Health monitors the quality of management of health institutions at the level of primary health care and the fulfillment of quality indicators;	5.U saradnji sa opštinskim upravama za zdravstvo, prati kvalitet upravljanja zdravstvenih ustanova na nivou primarne zdravstvene zaštite i ispunjenje indikatora kvaliteta;
6.Në koordinim me shoqatat profesionale të organizuara në nivelin e kujdesit parësor shëndetësor, monitoron Programin e Zhvillimit të Vazhdueshëm Profesional për mjekët familjar;	6.In coordination with professional associations organized at the level of primary health care, monitors the Continuous Professional Development Program for family doctors;	6.U koordinaciji sa stručnim udruženjima koji su organizovani na nivou primarne zdravstvene zaštite, prati program konstantnog stručnog razvoja porodičnih lekar;

<p>7.DKPSH me tetë Qendrat Regjionale të Trajnimit në Mjekësi Familjare përmes trajnerëve të certifikuar në Mjekësinë Familjare, udhëheqë dhe monitoron programin e edukimit themelor profesional, edukimin shkollor specialistik dhe zhvillimin e vazhdueshëm profesional në bashkëpunim me Odat e Profesionistëve Shëndetësor të Kosovës.</p>	<p>7. The PHCD with eight Regional Family Medicine Training Centers through certified trainers in Family Medicine, manages and monitors the Basic Professional Education program, specialist education and continuous professional development in cooperation with the Chambers of Health Professionals of Kosovo.</p>	<p>7. DPZZ sa osam regionalnih centara za obuku u porodičnoj medicini, putem certifikovanih trenera u porodičnoj medicini, rukovodi i prati program osnovne stručne edukacije, školske specijalističke edukacije i konstantnog stručnog razvoja, u saradnji sa Komorama zdravstvenih stručnjaka Kosova.</p>
<p style="text-align: center;">Neni 23 Roli dhe Funkzioni i Divizionit të Infermierisë</p>	<p style="text-align: center;">Article 23 Role and Function of the Nursery Division</p>	<p style="text-align: center;">Član 23 Uloga i funkcionisanje divizije za sestrinstvo</p>
<p>1.Koordinon dhe ofron mbështetje për zhvillimin e edukimit të vazhdueshëm profesional të infermierëve në të gjitha nivelet e kujdesit shëndetësor;</p> <p>2.Kontribuon në ndërtimin e kapaciteteve implementuese për edukimin infermierik;</p> <p>3.Koordinon dhe siguron formalizimin e të gjitha programeve të nevojshme për edukimin infermierik në bashkëpunim me OIK-un;</p> <p>4.Propozon, harton dhe siguron zbatimin e standardeve infermierike dhe kriterëve për vlerësimin e personelit infermierik;</p> <p>5. Vlerëson ndikimin e programeve trajnuese në përmirësimin e indikatorëve rel-</p>	<p>1.Coordinates and provides support for the development of continuing professional education of nurses at all levels of health care;</p> <p>2.Contributes to the implementation capacities development on nursing education;</p> <p>3.Coordinates and ensures formalization of all necessary programs on nursing education in cooperation with the Kosovo Nursing Chamber;</p> <p>4.Proposes, drafts and ensures the implementation of nursing standards and criteria for the evaluation of nursing staff;</p> <p>5. Evaluates the impact of training programs on improving relevant health indica-</p>	<p>1.Koordiniše i pruža podršku u konstantnom stručnom razvoju i u edukaciji medicinskih sestara/ braće na svim nivoima zdravstvene nege;</p> <p>2.Daje doprinos u izgradnji kapaciteta za sprovođenje edukacije za sestrinstvo;</p> <p>3.Koordiniše i obezbeđuje formalizovanje svih programa neophodnih za edukaciju za sestrinstvo u saradnji sa KSK-om;</p> <p>4.Predlaže, sastavlja i obezbeđuje sprovođenje sestrijskih standarda i kriterijuma za ocenu sestrijskog osoblja;</p> <p>5. Ocenjuje uticaj programa obuke u poboljšanju relevantnih indikatora</p>

<p>evant të shëndetit.</p> <p style="text-align: center;">Neni 24 Financimi</p> <p>Financimi i IKPSH bëhet në përputhje me legjislacionin në fuqi.</p> <p style="text-align: center;">Neni 25 Mbikqyrja, Zbatimi dhe Inspektimi</p> <p>1. Veprimtaria e IKPSH i nënshtrohet mbikëqyrjes së brendshme që sigurohet përmes QKMF, Drejtorisë Komunale për Shëndetësi dhe Mirëqenjes Sociale si dhe mbikëqyrjes të jashtme që sigurohet nga Inspektoriati shëndetësor dhe farmaceutik të Ministrisë së shëndetësisë.</p> <p>2. Vlerësimi i cilësisë dhe sigurisë së shërbimeve shëndetësore bëhet nga Koordinatori dhe komiteti për sigurimin dhe përparimin e cilësisë së shërbimeve shëndetësore në KPSH.</p> <p>3. Inspektoriati Shëndetësor dhe Farmaceutik identifikon problemet dhe parregullsitë e mundshme përmes inspektimit të Institucioneve të kujdesit parësor shëndetësor.</p>	<p>tors.</p> <p style="text-align: center;">Article 24 Funding</p> <p>Funding of PHCI is done in accordance with the legislation in force.</p> <p style="text-align: center;">Article 25 Supervision, Implementation and Inspection</p> <p>1. The activity of PHCI is subject to internal supervision that is provided through MFMC, Municipal Directorates for Health and Social Welfare and external supervision is provided through the Health and Pharmaceutical Inspectorate of the Ministry of health.</p> <p>2. Evaluation of the quality and safety of health services is done by the Coordinator and the Committee for ensuring and advancing the quality of health services in the PHC.</p> <p>3. Health and Pharmaceutical Inspectorate identifies potential problems and irregularities through inspection of primary health care institutions.</p>	<p>zdravlja.</p> <p style="text-align: center;">Član 24 Finansiranje</p> <p>Finansiranje UPZZ-a vrši se u skladu sa zakonodavstvom na snazi.</p> <p style="text-align: center;">Član 25 Nadgledanje, sprovođenje i inspekcija</p> <p>1. Delatnost UPZZ-a podleže unutrašnjem nadgledanju preko GCPM, opštinskih uprava za zdravstvo i socijalnu zaštitu, kao i spoljašnjem nadgledanju preko Zdravstvenog i farmaceutskog inspektorata Ministarstva zdravlja.</p> <p>2. Ocenu kvaliteta i sigurnosti zdravstvenih usluga daje koordinator i Komitet za obezbeđivanje i unapređivanje kvaliteta zdravstvenih usluga u PZZ-u.</p> <p>3. Zdravstveni i farmaceutski inspektorat identifikuje moguće probleme i neregularnosti putem vršenja inspekcije u ustanovama primarne zdravstvene zaštite.</p>
--	---	--

4. Inspektorati shëndetësor dhe farmaceutikë informojnë për gjetjet dhe rekomandojnë masat përkatëse që duhet ndërmarre nga institucionet e KPSH dhe Drejtoritë Komunale për Shëndetësi dhe Mirëqenje Sociale, brenda afatit kohor të përcaktuar me ligj.

Neni 26
Shtojcat e Udhëzimit

1. Shtojcat në vijim janë pjesë përbërëse e këtij Udhëzimi.

1.1 Shtojca 1 - Kushtet minimale të aspektit hapsinor, dhe pajisjeve mjekësore-teknike për ofrimin e shërbimeve shëndetësore në IKPSH.

1.2 Shtojca 2 - Shërbimet shëndetësore që ofrohen në QKMF, QMF dhe AMF.

1.3 Shtojca 3 – Shërbimet laboratorike të cilat kryhen në QKMF dhe në njësitë përbërëse të saj;

1.4 Shtojca 4 - Shërbimet diagnostike radiologjike.

Neni 27
Dispozitat kalimtare

1.Me përjashtim të nenit 5 paragrafi 17

4. Health and Pharmaceutical Inspectorate informs on the findings and recommends the appropriate measures to be taken by the institutions of PHC and the Municipal Directorates for Health and Social Welfare within the timeframe provided by law.

Article 26
Appendices of the Instruction

1. The following appendices are an integral part of this Instruction.

1.1 Appendix 1 - Minimum requirements of spatial and medical-technical equipment aspect for the provision of health services at PHCI.

1.2 Appendix 2 - Health services provided at MFMC, FMC, and FMA.

1.3 Appendix 3 - Laboratory services are carried out in the MFMC and in its constituent units.

1.4 Appendix 4 - Radiological diagnostic services

Article 27
Transitional Provisions

1. With the exception of Article 5, para-

4. Zdravstveni i farmaceutski inspektorat obaveštavaju o nalazima i preporučuju do-tične mere koje treba da preuzmu usta-nove PZZ-a i opštinske uprave za zdravstvo i socijalnu zaštitu u vremenskom roku koji je određen zakonom.

Član 26
Dodaci uputstvu

1. Sledeći dodaci su sastavni delovi ovog Uputstva.

1.1 Dodatak 1 – Minimalni uslovi u smislu prostora i medicinsko-tehničke opreme za pružanje zdravstvenih usluga u UPZZ-u.

1.2 Dodatak 2 - Zdravstvene usluge koje se pružaju u GCPM-u, CPM-u i APM-u.

1.3 Dodatak 3 – Laboratorijske usluge koje se vrše u GCPM-u i njegovim sastavnim jedinicama.

1.4 Dodatak 4 - Dijagnostičke radi-ološke usluge

Član 27
Prelazne odredbe

1. Izuzimanjem člana 5, stava 17 tim

ekipa e mjekësisë familjare deri në arritjen e standardit një mjek familjar për 2000 banorë duhet të ofrojë shërbime për 2500 banorë.

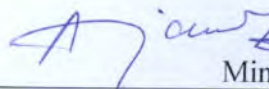
**Neni 28
Dispozitat shfuqizuese**

Me hyrjen në fuqi të këtij Udhëzimi Administrativ shfuqizohet Udhëzimi Administrativ Nr.08/2017 “Organizimi, struktura, përcaktimi i shërbimeve dhe veprimtarisë së Institucioneve në Kujdesin Parësor Shëndetësor” dhe Udhëzimi administrativ Nr.03/2020 për plotësim ndryshim të udhëzimit administrative 08.2017 Organizimi, struktura, përcaktimi i shërbimeve dhe veprimtarisë së Institucioneve në Kujdesin Parësor Shëndetësor.

**Neni 29
Hyrja në fuqi**

Ky Udhëzim Administrativ hyn në fuqi shtatë (7) ditë pas nënshkrimit nga ana e Ministrit dhe publikimit në Gazetën Zyrtare të Republikës së Kosovës.

Prishtinë, 20/11/2020

Z. Armend Zemaj
Ministër i Shëndetësisë

graph 17, the family medicine team, until the achievement of the standard one family doctor per 2000 inhabitants, must provide services for 2500 inhabitants.

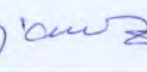
**Article 28
Repealing Provision**

Upon the entry into force of this Administrative Instruction, the Administrative Instruction No. 08/2017 “Organizing, structure, determining the services and activities of Primary Health Care Institutions” and Administrative Instruction No. 03/2020 on amending the Administrative Instruction 08/2017 Organizing, structure, determining the services and activities of Primary Health Care Institutions are repealed.

**Article 29
Entry into force**

This Administrative Instruction shall enter into force seven (7) days after the signature by the Minister and publication in the Official Gazette of the Republic of Kosovo.

Prishtina, 20/11/2020

Mr. Armend Zemaj
Minister of Health

porodične medicine do postizanja standarda jedan lekar na 2000 stanovnika, mora da pruža usluge za 2500 stanovnika.

**Član 28
Ukidajuće odredbe**

Stupanjem na snagu ovog administrativnog uputstva, stavlja se van snage Administrativno uputstvo br. 08/2017 „Organizovanje, struktura i određivanje usluga i delatnosti ustanova u primarnoj zdravstvenoj zaštiti“ i Administrativno uputstvo br. 03/2020 o izmenama i dopunama administrativnog uputstva 08/2017 organizacija, struktura i određivanje usluga i delatnosti ustanova u Primarnoj Zdravstvenoj Zaštiti.

**Član 29
Stupanje na snagu**

Ovo Administrativno uputstvo stupa na snagu sedam (7) dana nakon što ga ministar potpiše i nakon objavljivanja u Službenom listu Republike Kosovo.

Priština, 20/11/2020 godine

Z. Armend Zemaj
Ministar zdravlja

Shtojca 1

1.Kushtet e përgjithshme për ofrimin e shërbimeve shëndetësore në IKPSh sipas llojit, numrit dhe sipërfaqes:

Lloji	Numri	Sipërfaqja (m2)
Dhoma e konsultimit	3-4	12-16
Dhoma e intervenimit	1	12
Dhoma e takimeve	1	25 (mësim, dhe mundësisht e ngjitur edhe një hapësirë e ndarë si kuzhinë)
Dhoma për edukim dhe promovim	1	12-16 (edukim dhe promovim shëndetësor Për komunitet)
Recepioni	1	16 (sirtaret e karteleve mjekësore, etj)
Dhoma e Somatologut	1	16
Barnatorja	1	16
Pritorja	1	25-30
Depoja	1	16
Toaletet për pacientë	2	5 (njëri i arritshëm persona me nevoja të veçanta)
Toaletet për staf	2	3
Zyra e administratës	1	16 (udhëheqësit dhe arkivistët, etj)
TOTAL		227 m2 (dhe më shumë)

2. Hapësirat për kryerjen e aktiviteteve dhe shërbimeve shëndetësore në institucionet e KPSH duhet të plotësojnë kërkesat themelore për ndërtim sipas legjislacionit në fuqi dhe kërkesat e tjera që kanë të bëjnë në veçanti me:

2.1 Rezistencë mekanike dhe stabilitet

2.2 Mbrojtja nga zjarri

2.3 Higjienë, shëndet dhe mbrojtje e mjedisit

2.4 Siguri,

2.5 Mbrojtje nga zhurma

3. Ndriçimi (natyror + artificial) 250 -500 lux në ordianca dhe laboratore, hapësirat tjera të punës 70-100 lux, në koridore dhe shkallë 40 lux;

4. Dyert, muret, dyshemeja (sipërfaqe të rrafshta, të lehta për pastrim dhe të qëndrueshme);

5. Dritaret të mundësojnë depërtimin e rrezeve të dritës, të mund të pastrohen dhe të jetë e mundshme ajrosja, nëse nuk është përcaktuar ndryshe;

6. Dyert duhet të jenë 90-110 cm të gjëra;

7. Objektet të sigurojnë çasje personave me nevoja të veçanta;

8. Dhomat e ekzaminimit të pacientëve, intervenimit, nyjet sanitare, duhet të kenë lavaman me ujë të ftohtë dhe të ngrohtë, sapun të lëngshëm, dezinsifient, peshqir letre, tharëse të duarve;

9. Hapësirat për deponimin e mbetjeve medicinale;

10. Emërtimi dhe tabelat informuese, kutia e përshtypjeve dhe opinioneve të shfrytëzuesve të shërbimeve.

11. Hapësirat për Kabientin e imazherisë

11.1.Kabineti për radiologji :

11.1.1.Pritorja 9m²

11.1.2.Hapësira për zhveshjen e pacientëve së paku 4m

11.1.3.Hapësira për tabelën komanduese së paku 4m²

11.1.4.Hapësira në të cilën është e vendosur aparati i Rtg me një gyp duhet të ketë sipërfaqe së paku 20m²

11.2.Kabienti për Ultrazë

11.2.1.Pritorja së paku 9 m²

11.2.2 Hapësira për Ultrazë 12m²

12.Hapësirat për Laboratorin Mjekësor Hematologjik – Biokimik

12.1. Pritorja së paku 9m²

12.2. Hapësira për pranimin e pacientëve dhe marrjen e materialit së paku 12m²

12.3. Hapësira e punës për analiza laboratorike së paku 25m²

12.4. Hapësira për punë administrative dhe personel së paku 6m²

13. Inventari, pajisjet mjekësore dhe teknike

QKMF

QMF

AMF

13.1 Inventar në dhomën e konsultimit:

13.1.1. Tavolinë e punës;

X

X

X

13.1.2. Karrikë për mjekun me mekanizëm lëvizës;

X

X

X

13.1.3. Pajisje IT;

X

X

X

13.1.4. Karrikë rrotulluese për pacientin,

X

X

X

13.1.5. Varëset për garderobë,

X

X

X

13.1.6. Telefoni,

X

X

X

13.1.7. Shtrat për egzaminimin e pacientit me paravan,

X

X

X

13.1.8. Tavolina për kontrollin e foshnjave,

X

X

X

13.1.9. Orman për paisje dhe material shëndetësor,	X	X	X
13.1.10. Shportën për mbeturina.	X	X	X
13.2. Pajisjet themelore mjekësore në dhomën e konsultimit	QKMF	QMF	AMF
13.2.1. Tensionometër me manzheta të madhësive të ndryshme	X	X	X
13.2.2. Stetoskop	X	X	X
13.2.3. Fetoskop	X	X	X
13.2.4. Pulsoksimetër i gishtit	X	X	X
13.2.5. Glikometer	X	X	X
13.2.6. Peakflometër	X	X	X
13.2.7. Hapsinor për inhalim nga spreji i dozuar	X	X	X
13.2.8. Peshore dhe pajisje për matjen e gjatësisë për të rritur dhe fëmijë,	X	X	X
13.2.9. Grafikone të rritjes dhe zhvillimit të fëmijve deri në moshën 5 vjeqare	X	X	X
13.2.10. Reflektor në shtyllë	X	X	X
13.2.11. Negatoskop	X	X	X
13.2.12. Oskop	X	X	X
13.2.13. Oftalmoskop	X	X	X
13.2.14. Pasqyrë laringeale për laringoskopi indirekt	X	X	X
13.2.15. Pirun akustik	X	X	X
13.2.16. Termometër	X	X	X
13.2.17. Tabela për kontrollin e shikimit	X	X	X
13.2.18. Spekulumet për hundë	X	X	X
13.2.19. Metër i butë	X	X	X
13.2.20. Shpatulla për kontrollin e fytit	X	X	X
13.2.21. Enët për shpatullat e pastra dhe të përdorura	X	X	X
13.2.22. Llamp e dorës	X	X	X
13.2.23. Çekani neurologjik	X	X	X
13.2.24. Çanta e mjekut	X	X	X

13.3 Inventari dhe paisjet mjekësore-teknike në hapësirat për shëndetin e gruas:	QKMF	QMF	AMF
13.3.1Tavolina pune	X	X	O
13.3.2 Karrika për pacient	X	X	O
13.3.3 Pajisje IT	X	X	O
13.3.4 Telefoni	X	X	O
13.3.5 Ultrazëri	X	O	O
13.3.6 Kardiotokografi	X	O	O
13.3.7 Sterilizatori	X	X	O
13.3.8 Otomani	X	X	O
13.3.9 Paravani	X	X	O
13.3.1 Peshore	X	X	O
13.3.11 Dyshkallëshi	X	X	O
13.3.12 Tavolinë gjinekologjike me reflektor	X	X	O
13.3.13 Reflektor lëvizës në shtyllë	X	X	O
13.3.14 Fetoskopi	X	X	O
13.3.15 Irigatori	X	X	O
13.3.16 Pelvimetri	X	X	O
13.3.18 Spekulumet vaginale të ndryshme	X	X	O
13.3.19 Danat për cerviks dhe uterus, paisjet për marjen e PAP testit dhe përcaktimit të shkallës së pastërtisë	X	X	O
13.3.20 Paisjet për fiksion dhe dërgim në citologji	X	X	O
13.3.21 Pajisjet për analiza bakteriologjike	X	X	O
13.3.22. Pajisjet për planifikim familjare	X	X	O
13.3.23. Ormani për material shëndetësor dhe instrumente	X	X	O
13.3.24. Varëse e rrobave	X	X	O

13.4 Inventari dhe pajisjet themelore mjekësore-teknike në dhomën e trajtimit:	QKMF	QMF	AMF
13.4.1 Tavolinë pune	X	X	X
13.4.2 Karrikë për profesionistin e lëvizshme dhe me rregullator të lartësisë	X	X	X
13.4.3 Pajisje IT	X	X	X
13.4.4 Varëset për gardërobë	X	X	X
13.4.5 Telefon	X	X	X
13.4.6 Shtrat të rregullueshëm për intervenim të pacientit me paravan (mundësisht të jenë të varur nga tavani)	X	X	X
13.4.7 Dollapi me instrumente dhe medikamente	X	X	X
13.4.8 Antishok terapia me udhëzim	X	X	X
13.4.9 Reflektor në shtyllë	X	X	X
13.4.10 Thjerrëza zmadhuese	X	X	X
13.4.11 Negatoskop	X	X	X
13.4.12 Sterilizator	X	X	X
13.4.13 Rafti për medikamente	X	X	X
13.4.14 Tensiometër	X	X	X
13.4.15 Stetoskop	X	X	X
13.4.16 EKG	X	X	X
13.4.17 Defibrilatori	X	X	X
13.4.18 Monitori për përcjelljen e parametrave vital	X	O	O
13.4.19 Shishja me oksigjen me një dozimetër	X	X	X
13.4.20 Nebulizer	X	X	X
13.4.21 Hapsinore	X	X	X
13.4.22 Enët për instrumente me kapak	X	X	X
13.4.23 Enë për vatë me kapak	X	X	X

13.4.24 Enët veshkore të cilat mund të sterilizohen	X	X	X
13.4.25 Mbulesë e gomës për tavolinë	X	X	X
13.4.26 Set për infuzion	X	X	X
13.4.27 Kateteret urinar të madhësive të ndryshme	X	X	X
13.4.28 Lidhësja elastike, paisjet për lavazhën e stomakut	X	X	O
13.4.29 Ena e plastikës për mbeturina medicinale dhe mbeturina tjera	X	X	X
13.4.30 Tretjet infuzive	X	X	X
13.4.31 Fasha të ndryshme	X	X	X
13.4.32 Seti i instrumenteve për përpunimin dhe qepjen e plagëve	X	X	X
13.4.33 Frigoriferi	X	X	X
13.4.34 Algoritmet e ndryshme për RKP	X	X	X
13.4.35 Aspirator	X	X	O
13.4.36 Ambu balona me maska	X	X	X
13.4.37 Shtylla për infuzion	X	X	X
13.4.38 Barela	X	X	X
13.4.39 Qafore	X	X	X
13.4.40 Pajisje imobilizimi	X	X	X
13.4.41 Pajisje për intubim	X	O	O
13.4.42 Karrike për bartjen e pacientëve	X	X	X
13.4.43 Tavolina metalike lëvizëse (që nuk ndryshkën) për instrume	X	X	X
13.4.44 Çanta për ofrimin e ndihmës së parë në teren	X	X	X
13.4.45 Tubusa orofaringeal	X	X	X
13.4.46 Endotraheal	X	O	O
13.4.47 Nasotraheal	X	O	O
13.5 Inventari dhe pajisjet themelore mjekësore-teknike në dhomen e Stomatologut:	QKMF	QMF	AMF
13.5.1 Karrika stomatologjike	X	X	O
13.5.2. Një tavolinë për mjekun	X	X	O
13.5.3. Karrikë për mjekun, mundësisht të lëvizshme dhe me rregullator të lartësisë	X	X	O

13.5.4. Pajisje IT	X	X	O
13.5.5. Një dollap metalik për dokumentacion mjekësor	X	X	O
13.5.6. Dollapi me instrumente dhe medikamente	X	X	O
13.5.7. Tavolina për instrumente	X	X	O
13.5.8. Autokllav	X	X	O
13.5.9. Sterilizator i thatë	X	X	O
13.5.10 Dorëzat për një përdorim	X	X	O
13.5.11 Ena për mbeturina medicinale dhe mbeturina tjera	X	X	O
13.5.12. Seti i barnave për trajtimin e shokut anafilaktik	X	X	O
13.5.13. Negatoskop	X	X	O
13.5.14. Varëset për garderobë	X	X	O
13.5.15. Telefon	X	X	O
13.5.16. Rentgen dental	X	X	O
13.6. Pajisjet mjeksore –teknike në laboratorin e biokimisë	QKMF	QMF	AMF
13.6.1. Tavolina pune karrika lëvizëse	X	X	O
13.6.2. Karrigë lëvizëse me pozit Trendelenburgu me Gravitet 0	X	X	O
13.6.3. Analizator biokimik me metoda: Fotometri absorbuese,	X	X	O
13.6.4. Turbidimetri	X	X	O
13.6.5. Potenciometri selective	X	O	O
13.6.6. Fluoreshenc polarizuese	X	O	O
13.6.7. HbA1C Analizues	X	O	O
13.6.8 Numërues elektronik hematologjik	X	X	O
13.6.9 Banja ujore	X	X	O
13.6.10 Analizator autoamtik për leximin e test shiritave të urines	X	X	O
13.6.11 Centrifugë	X	X	O
13.6.12 Mikroskop binokular optic	X	X	O
13.6.13 Elektrolit analyzer	X	O	O
13.6.14 Aparaturë për testime serologjike me Metodën ELISA ose me metodën ELFA	X	O	O
13.6.15 Mixer roller për epruveta	X	X	O

13.6.16 Sterilizator	X	X	O
13.6.17 Frigorifer	X	X	O
13.6.18 Dollapi për reagense dhe material shpenzues	X	X	O
13.6.19. Dejonizatori	X	X	O
13.6.20. Kompjuter, printer	X	X	O
13.7 Pajisjet dhe inventari për rentgen diagnostikë:	QKMF	QMF	AMF
13.7.1. Aparati i rentgenit	X	O	O
13.7.2. Aparati për zhvillimin e filmave	X	O	O
13.7.3. Aparati digjital për filma rentgeni,	X	O	O
13.7.4. Pajisjet për mbrojtje	X	O	O
13.7.5. Negatoskopi	X	O	O
13.7.6. Tavolina e punës	X	O	O
13.7.7. Karriga	X	O	O
13.7.8. Pajisjet IT	X	O	O
13.8 Inventari dhe pajisjet për kabinet të Ultrazërit :	QKMF	QMF	AMF
13.8.1. Aparati për ultrazë	X	X	O
13.8.2 Tavolina e punës	X	X	O
13.8.3 Shtrati për ekzaminim	X	X	O
13.8.4. Karriga	X	X	O
13.8.5. Pajisjet IT	X	X	O
13.9. Inventari dhe pajisjet themelore teknike në recepcion:	QKMF	QMF	AMF
13.9.1. Sirtarët metalikë për kartelat shëndetësore të pacientëve me çelës	X	X	X
13.9.2. Tavolina e punës	X	X	O
13.9.3. Karrigat lëvizëse për infermier	X	X	O
13.9.4. Telefoni	X	X	O
13.9.5. Pajisjet IT	X	X	O

13.10. Inventari dhe pajisjet themelore teknike në dhomën e takimeve	QKMF	QMF	AMF
13.10.1.Tavolina e takimeve, karriga	X	X	O
13.10.2.Dollapë	X	X	O
13.10.3.Mjete për mësim	X	X	O
13.10.4.Kompjuter	X	X	O
13.10.5.Aparat për fotokopje	X	X	O
13.10.6.LCD projektor,video	X	X	O
13.10.7.TV	X	X	O
13.10.8.Tabelë e bardhë	X	X	O
13.10.9.Frigorifer	X	X	O
13.10.10.Telefon	X	X	O
13.11. Inventari dhe pajisjet themelore teknike në Depo:	QKMF	QMF	AMF
13.11.1.Tavolinë e punës	X	X	O
13.11.2.Karrigë	X	X	O
13.11.3.Dollapë	X	X	O
13.11.4.Pajisje administrative	X	X	O
13.11.5.Pajisje IT	X	X	O
13.11.6.Telefon	X	X	O
13.12. Inventari dhe pajisjet themelore teknike në Barnatore:	QKMF	QMF	AMF
13.12.1.Tavolinë e punës	X	X	O
13.12.2.Karrigë lëvizëse	X	X	O
13.12.3.Rafta për vendosje të barnave	X	X	O
13.12.4.Frigorifer	X	X	O
13.12.5.Matës të temperaturës dhe lagështisë së ajrit	X	X	O
13.12.6.Pajisje IT	X	X	O

13.12.7.Telefon	X	X	O
13.13.Inventari dhe pajisjet themelore teknike në pritore për pacientë:	QKMF	QMF	AMF
13.13.1.Karriga	X	X	O
13.13.2.Tavolinë	X	X	O
13.13.3.Raft/kënd i informimit	X	X	O
13.13.4.Pjesë me lodra për fëmijë	X	X	O
13.13.5.TV për informim	X	X	O
13.14.Inventari dhe pajisjet themelore teknike për hapësirat për edukim dhe promovim shëndetësor:	QKMF	QMF	AMF
13.14.1.Karriga	X	X	O
13.14.2.Tavolinë	X	X	O
13.14.3.Ratper materjale informuese dhe promovuese	X	X	O
13.14.4.Pajisje IT	X	X	O
13.15.Inventari dhe paisjet në maternitete	QKMF	QMF	AMF
13.15.1. Cardiotokograf (CTG)- për monitorimin e foshnjës dhe kontraksioneve të mitrës	X	O	O
13.15.2. Monitor për monitorimin e shenjave vitale të nënës	X	O	O
13.15.3. Vakum extractor	X	O	O
13.15.4. Aspirator elektrik (nëse ka nevojë për intubim të foshnjës),	X	O	O
13.15.5. Tavolinë për ngrohjen e bebit (Infratavolinë), ka në shumicën e materniteteve	X	O	O
13.15.6. Inkubator transportues	X	O	O
13.15.7. Peshore për matjen e foshnjës	X	O	O
13.15.8. Tavolinë gjinekologjike	X	O	O
13.15.9. Shtretër për pacient	X	O	O
13.15.10. Shtretër për të posalindurit	X	O	O
13.15.11. Paravan	X	O	O
13.15.12. Orë muri	X	O	O
13.15.13. Termometër i dhomës	X	O	O

13.15.14. Komodina per ruajtjen e instrumenteve dhe materijalit	X	O	O
13.15.15 .Gërshërë	X	O	O
13.15.16. Peana	X	O	O
13.15.17. Pinceta anatomike	X	O	O
13.15.18. Kugëllcanglla	X	O	O
13.15.19. Spekulluma	X	O	O
13.15.20. Kasete për ruajtjen e instrumenteve	X	O	O
13.15.21. Enë me kapak për vendosjen e instrumenteve të përdorura	X	O	O
13.15.22. Ekartera të poshtëm dhe të epërm	X	O	O
13.15.23. Aspirator mekanik –një përdorimëshe	X	O	O
13.15.24. Sterelizator (ka disa lloje që janë me rreze infra, dhe sterelizimi kryhet për 15-30 minuta)	X	O	O

Shtojca 2

Shërbimet shëndetësore në Kujdesin Parësor Shëndetësor

1. Shërbimet e promovimit shëndetësor përfshir informimin, komunikimin dhe edukimin në kujdesin parësor shëndetësor janë:

1.1. Aktiviteti në edukim dhe promovim të shëndetit në KPSH

1.1.1 Bashkëpunimi me sektorin e edukimit shëndetësor për zbatimin e kalendarit të promovimit shëndetësor;

1.1.2 Vendosija dhe lehtësimi i bashkëpunimit ndërsektorial;

1.1.3. Krijimi i mjedisit mbështetës për zhvillimin e politikave publike me fokus shëndetin (psh, rasti i zbatimit të ligjit mbi duhanin);

1.1.4 Zbatimi i aktiviteteve të komunikimit (me median) për rritjen e njohurive dhe ndërgjegjësimin e komunitetit mbi përfitimet dhe pasojat e zgjedhjeve në stilin e jetesës si dhe promovimin e qëndrimeve sociale të shëndetëshme.

1.1.5 Fuqizimi i komunitetit:

1.1.5.1. Përfshirja e individëve, komunitetit dhe sektorëve të tjerë në veprimtaritë e Programet e Edukimit Shëndetësor;

1.1.5.2. Reduktimi i pabarazisë dhe padrejtësisë sociale;

1.1.5.3. Reduktimi i pabarazisë gjinore;

1.1.5.4. Zhvillimi dhe zbatimi i strategjive të promovimit të sjelljeve të shëndetshme dhe parandalimin e sëmundjeve (ndikim mbi njohuritë, qëndrimet, sjelljet);

1.1.5.5. Zhvillimi dhe zbatimi i strategjive për zhvillimin e aftësive personale për të rritur kontrollin e popullatës mbi shëndetin e saj;

1.1.5.6. Vlerësimi i kushteve sociale ku jeton pacienti për një përjasje më të mirë ndaj nevojave të tij;

1.1.5.7. Materiali i shkruar, video materiali, punëtori, takime me pjesëtar të komunitetit etj;

1.1.5.8. Informimi i individit dhe komunitetit lidhur me aktivitetet e edukimit dhe promovimit shëndetësor në nivel të KPSH-së.

2. Shërbimet e imunizimit dhe vaksinimit dhe shërbimet tjera parandaluese në kujdesin parësor shëndetësor janë:

- 2.1. Zbatimi i Programit të Zgjeruar të Imunizimit
 - 2.1.1. Manaxhimi i vaksinave në institucione e QKMF sipas udhëzimeve të IKSHP;
 - 2.1.2. Manaxhimi i zinxhirit ftohës në institucionet e QKMF dhe raportimi i problemeve të tij;
 - 2.1.3. Administrimi i sigurt i vaksinave;
 - 2.1.4. Manaxhimi i mbetjeve dhe shkatërrimi i sigurt i tyre;
- 2.2. Raportimi i efekteve anësore të vaksinimit; Regjistrimi dhe raportimi i rregullt i vaksinimeve (duke përfshirë monitorimin e mbulimit);
- 2.3. Ofrimi i shërbimeve të vaksinimit në QKMF, QMF, AMF dhe komunitet;
- 2.4. Ofrimi i aktiviteteve për informimin, edukimin dhe këshillimin për imunizimin;
- 2.5. Imunizimet tjera sipas rekomandimeve të IKSHPK;
- 2.6. Kujdesi parandalues dhe edukimi i pacientit/familjes mbi parandalimin e aksidenteve dhe sëmundjeve infektive
- 2.7. Parandalimi, kapja dhe menaxhimi i rastit të dhunës apo abuzimit:
 - 2.7.1. Gjatë vizitës mjekësore profesionisti shëndetësor të kushtoj rëndësi identifikimit të hershëm të shenjave të dhunës apo abuzimit;
 - 2.7.2. Grave viktime të abuzimit seksual duhet t'u ofrohen kontraktivët e urgjencës dhe të referohen për vizitë tek një obstetër –gjinekolog;
 - 2.7.3. Grave viktime të dhunës duhen referuar për menaxhimin e rastit sipas sistemit të referimit për viktimat e dhunës
 - 2.7.4. Viktimat e dhunës në familje duhet të referohen në nivelin tjetër të kujdesit kur nevojat e tyre janë përtej kompetencave klinike të stafit;
 - 2.7.5. Të gjithë individët, komuniteti që mbulohen nga institucionet e kujdesit shëndetësor duhen edukuar dhe informuar mbi dhunën në familje;
- 2.8. Parandalimi dhe menaxhimi i infeksioneve të IST, dhe HIV AIDS:
 - 2.8.1. Zbulimi i hershëm dhe manaxhimi i IST, dhe HIV/AIDS;
 - 2.8.2. Referimi sa më i shpejtë për diagnostikim dhe përcaktim të trajtimit dhe ndjekja në vazhdimësi e rasteve të konfirmuara;
 - 2.8.3. Informimi dhe edukimi mbi IST/HIV/AIDS;
 - 2.8.4. Raportimi;
- 2.9. Parandalimi dhe kontrolli i kancereve të traktit riprodhues dhe GI:
 - 2.9.1. Kontrolli, informimi, edukimi mbi skreningun e kancerit të qafës së mitrës;
 - 2.9.2. Referimi i rasteve me kancer të gjirit;
 - 2.9.3. Kontrolli, informimi, edukimi mbi skreningun e kancerit të prostatës dhe zorrës së trashë;
- 2.10. Kujdesi parandalues për të moshuarit:

- 2.10.1. Vlerësimi i lëvizshmërisë dhe aktivitetit fizik;
- 2.10.2. Këshillimi për rrëzimet dhe evitimin e faktorëve mjedisor, që i predispozojnë ato;
- 2.10.3. Vlerësimi periodik për rënien e dëgjimit dhe shikimit;
- 2.10.3.1. Mprehtësia e pamjes dhe ekzaminimi me oftalmoskop;
- 2.10.3.2. Testet e dëgjimit (testi i pëshpëritjes, otoskopia dhe teste me diapazon);
- 2.10.4. Këshillimi për masa parandaluese parësore e dytësore për SIZ dhe insult cerebral (aspirinë çdo ditë, lënia e duhanit, mbajtja në kontroll e lipideve, glikemia, HTA);
- 2.10.5. Monitorimi dhe edukimi periodik mbi përdorimin e përshtatshëm dhe të rregullt të barnave dhe evitimin e mbipërdorimit të tyre;

3. Shërbimet e kujdesit urgjent dhe emergjent në kujdesin parësor shëndetësor janë:

- 3.1 Trajtimi i urgjencave dhe emergjencave:
 - 3.1.1. Ofrimi i ndihmës së parë nga personeli shëndetësor i kualifikuar për vlerësimin dhe trajtimin e problemeve të urgjencës – kontakt me telefon ose me personin direkt;
 - 3.1.2. Urgjencat dhe emergjencat në raste traumash:
 - 3.1.2.1. Stabilizimi akut i traumave (ndihma e parë dhe imobilizimi), duke përfshirë referimin dhe transportin;
 - 3.1.2.2. Stabilizimi akut i frakturave (ndihma e parë dhe imobilizimi), duke përfshirë referimin dhe transportin;
 - 3.1.2.3. Ringjallja zemër-mushkëri në rast traumash në foshnje, fëmijë dhe të rritur;
 - 3.1.3. Urgjencë dhe emergjencat në raste aksidentesh të tjera (duke përfshirë referimin dhe transportin):
 - 3.1.3.1. Trajtim i plagëve nga djegie dhe plagë të vogla (përfshirë mbylljen e laceracioneve të thjeshta);
 - 3.1.3.2. Ndihma e parë në pickime nga insektet dhe kafshimet; ndihma e parë në goditjen nga dielli dhe i ftohti; ndihma e parë në asfiksi nga mbytja, trupat e huaj, gazrat; ndihma e parë në helmimet e ndryshme (ushqime ose lëndë kimike e toksike, barna, droga).
 - 3.1.4. Urgjencat dhe emergjencat mjekësore jotraumatike (duke përfshirë referimin dhe transportin):
 - 3.1.4.1. Trajtimi shock-ut, temperaturës dhe konvulsioneve febrile ose jo-febrile; qetësimi i dhimbjes anginoze; menaxhimi i krizës hipertensive; ndihma e parë në edemën pulmonare; atakut astmatik; stabilizimi i çrregullimeve të ritmit kardiak, ndihma e parë në preeklampsi dhe eklampsi; hemorragji gjatë shtatzanisë, shtatzani ekstrauterine, dhimbje abdominale akute gjatë shtatzanisë, ndihma e parë në urgjenca psikiatrike, menaxhim i diarresë akute, kolikës renale ose biliare dhe i hemorragjive të jashtme; emergjencave diabetike;
 - 3.1.4.2 Ringjallja zemër – mushkëri në urgjencat kërcënuese me natyrë jotraumatike, tek foshnjët, fëmijët dhe të rriturit.
 - 3.1.5. Kordinimi me qendrat referente emergjente;

3.1.6. Raportimi;

4. Shërbimet e kujdesit shëndetësor për sëmundjet akute dhe kronike në kujdesin parësor shëndetësor janë:

4.1. Aktivitetet e lidhura me diagnostikim dhe trajtim;

4.2. Probleme akute (diagnostikimi, trajtimi, parandalimi, referimi i këtyre gjendjeve bëhet në përputhje me udhëzuesit e praktikës klinike ose protokollet në fuqi;

4.2.1. Infeksione të rrugëve të sipërme dhe të poshtme të frymëmarrjes;

4.2.2. Dhimbja e shpinës;

4.2.3. Dhimbja e kokës

4.2.4. Dhimbja akute e nyjeve;

4.2.5. Infeksionet e traktit urinar;

4.2.6. Problemet e lëkurës;

4.2.7. Problemet gastrointestinale;

4.3. Probleme kronike (diagnostikimi, trajtimi, parandalimi, referimi i këtyre gjendjeve bëhet në përputhje me udhëzuesit e praktikës klinike ose protokollet në fuqi):

4.3.1. Kolla kronike dhe Tuberkulozi (TB);

4.3.2. Hipertensioni (HTA);

4.3.3. Diabeti;

4.3.4. Sëmundja ishemike e zemrës (SIZ);

4.3.5. Insuficienca kardiake;

4.3.6. Astma (AB);

4.3.7. Sëmundjet Pulmonare Obstruktive Kronike (SPOK);

4.3.8. Epilepsia;

4.3.9. Anemit;

4.3.10. HIV/AIDS/IST;

4.3.11. Obeziteti;

4.3.12. Dispepsia

4.3.13. Kequshqyerja;

4.4. Aktivitetet e lidhura me promovimin, komunikimin, dhe edukimin:

4.4.1. Kujdesi parandalues dhe edukimi i pacientit duke respektuar ndryshimet gjinore.

4.4.1.1. Skreningu për HTA, obezitet dhe diabet;

- 4.4.1.2. Skreningu për zbulimin e hershëm i riskut kardiovaskular;
- 4.4.1.3. Skreningu për zbulimin e hershëm i kancerit të kolonit;
- 4.4.1.4. Skreningu për zbulimin e hershëm i depresionit;
- 4.4.1.5. Ekzaminimi i shputave.

4.5. Shërbimet në komunitet:

- 4.5.1 Organizmi i takimeve informuese e edukative, duke respektuar ndryshimet gjinore, në shkolla, banesa, qendra pune dhe institucione të ndryshme mbi:
 - 4.5.1.1. Kontrollin e peshës, veçanërisht në të rinjtë;
 - 4.5.1.2 Ushqyerjen e duhur dhe kontrollin e kolesterolit;
 - 4.5.1.3 Duhanpirjen, përdorimin e alkoolit dhe drogave etj;
 - 4.5.1.4 Ushtrimet dhe aktivitetin fizik;
 - 4.5.1.5. Mbrojtjen e mjedisit;
 - 4.5.1.6 TB dhe HIV/AIDS/IST;
 - 4.5.1.7 Dhunën e bazuar në gjini;
 - 4.5.1.8 Parandalimin e sëmundjeve infektive;
 - 4.5.1.9 Vizitat dhe trajtimi në shtëpi.

5. Shërbimet e kujdesit shëndetësor për fëmijë dhe adoleshent në kujdesin parësor shëndetësor janë:

5.1. Aktivitetet e lidhura me promovimin, komunikimin, dhe edukimin

- 5.1.1. Kujdesi parandalues dhe edukimi i pacientit/familjes, monitorimi rritjes dhe zhvillimit të fëmijës
- 5.1.2 Të kontrollojë dhe ndjekë fëmijët për rritjen dhe zhvillimin e tyre sipas periudhave të moshës
- 5.1.3. Promovimi dhe ndjekja e shëndetit të foshnjës së porsalindur 0-28 ditë
- 5.1.4. Monitorimi i rritjes dhe zhvillimit të fëmijës:
- 5.1.5. Testet e skriningut të problemeve të zhvillimit, dëgjimit dhe shikimit
- 5.1.6. Monitorimi i ushqyeshmërisë së fëmijës
- 5.1.7. Matjet antropometrike - interpretimin e katër indikatorëve të rritjes së fëmijës, ku nëpërmjet interpretimit të tyre identifikon problemet e rritjes:
 - 5.1.7.1. gjatësia/lartësia-për-moshën
 - 5.1.7.2. pesha-për-moshën
 - 5.1.7.3. pesha-për-gjatësi/lartësinë

5.1.7.4. IMT (indeksi i masës trupore) për -moshën

- 5.2. Zbatimi i Programit të Zgjeruar të Imunizimit
- 5.3. Menaxhimi i sëmundjeve më të shpeshta të fëmijërisë
- 5.4. Parandalimi, menaxhimi dhe trajtimi i rastit të fëmijës për dhunë dhe abuzim
- 5.5. Vizitat kontrolluese të fëmijëve para vaksinimit,
- 5.6. Vizita kontrolluese para regjistrimit në institucione parashkollore dhe shkollore.
- 5.7. Vizitat kontrolluese të fëmijëve me nevoja të veçanta.
- 5.8. Vizitat kontrollues të fëmijëve shkollor
- 5.9. Aplikimi i masave parandaluese në kuadër të shëndetit oral.
- 5.10. Shërbimet në komunitet

6. Shërbimet e kujdesit për gruan dhe shëndetit riprodhues në kujdesin parësor shëndetësor janë:

- 6.1. Aktivitetet e lidhura me promovimin, komunikimin, dhe edukimin:
 - 6.1.1 Kujdesi për mëmësinë e sigurtë;
 - 6.1.1.1. Ofrimi i kujdesit cilësor për gruan përreth lindjes përfshirë kujdesin parakonceptimit, kujdesin për shtatëzaninë, lindjen dhe pas lindjes;
 - 6.1.1.2. Kujdesi para lindjes/antenatal përfshin edukimin, këshillimin, skreningun dhe trajtimin për të monitoruar mirëqenien e nënës dhe fetusit;
 - 6.1.1.3. Vizitat e kontrollit në një shtatzani normale;
 - 6.1.1.4. Kryerja e analizave, ekzaminimeve dhe skreningjeve sipas udhërrëfyesit dhe protokolleve klinike;
 - 6.1.1.5. Këshillimi para konceptimit, gjatë shtatëzanisë dhe pas lindjes;
 - 6.1.1.6. Këshillimi dhe manaxhimi i shqetësimeve të zakonshme në shtatëzani;
 - 6.1.1.7. Manaxhimi dhe referimi i problemeve madhore në shtatëzani (HTA eklampsia, diabeti gestacional hemorragjia, etj) sipas udhërrëfyesve dhe PKK në fuqi;
 - 6.1.1.8. Menaxhimi i problemeve të mungesës së vitaminave dhe mikronutrientë;
 - 6.1.1.9. Kontrolli dhe manaxhimi i anemisë gjatë shtatëzanisë dhe pas saj sipas udhërrëfyesve dhe PKK përkatës;
 - 6.1.1.10. Edukimi dhe promovimi shëndetësorë;
 - 6.1.2. Planifikimi Familjar:
 - 6.1.2.1. Këshillim, informacion i standardizuar, përditësuar dhe i rëndësishëm mbi metodat e PF aktualisht të disponueshme dhe përdorimin e tyre për të ndihmuar një klient të zgjedhë një metodë të caktuar;

- 6.1.2.2. Vlerësimi i gjendjes shëndetësore të gruas përpara fillimit të një metodë të planifikimit familjar. Të identifikojë ndonjë problem të veçantë që kërkon vlerësim, trajtim të mëtejshëm apo përcjellje të rregullt gjatë kohës që grua/vajza përdor metodën e caktuar të planifikimit familjar;
- 6.1.2.3. Të ofrojë metodat moderne kontraceptive të disponueshme, pas abortit dhe pas lindjes sipas PKK;
- 6.1.2.4. Këshillojë, informojë të rinjtë mbindryshimet fizike, seksin, përdorimin e metodave kontraceptive, marrëdhëniet në çift, familjen dhe për çdo problem që lidhet me rritjen dhe zhvillimin e tyre;
- 6.1.3. Parandalimi dhe menaxhimi i infeksioneve të traktit riprodhues IST dhe HIV AIDS;
- 6.1.4. Parandalimi dhe kontrolli i kancereve të traktit riprodhues;
- 6.1.5. Kujdesi për gratë në menopauzë;
- 6.1.6. Kujdesi për gratë me probleme gjinekologjike:
 - 6.1.6.1. Vlerësimi dhe manaxhimi i dismenorreve;
 - 6.1.6.2. Vlerësimi i rasteve të dyshuara për sëmundje inflamatorë pelvike.

7. Shërbimet e shëndetit oral parandalues në kujdesin parësor shëndetësor janë:

- 7.1 Vizita stomatologjike:
- 7.2. Vizita kontrolluese stomatologjike:
 - 7.2.1. Vlerësimi i gjendje shëndetësore të gojës dhe dhëmbëve me qëllim të përcjelljes së efekteve të trajtimit. Realizohet në periudha të ndryshme kohore varësisht nga lloji i intervenimit, plotësimi i dokumentacionit.
- 7.3. Vizita stomatologjike sistematike me përpunim të dhënave:
 - 7.3.1 Ekzaminim me të cilin vlerësohet gjendja e gojës dhe dhëmbëve, mukozave dhe gingives me qëllim të zbulimit të hershëm të gjitha çrregullimeve dhe sëmundjeve të pacientëve të grup moshave të ndryshme dhe ndërmarrjes së masave parandaluese dhe terapeutike. Përfshinë: përgatitjen e pacientit, anamnezën, ekzaminimin, sipas nevojës ekzaminimet laboratorike dhe rentgenologjike, analizimin e të gjeturave, informimi i pacientit, këshillimi, sanimi dhe plotësimi i dokumentacionit.
- 7.4. Vizita e caktuar: Me qëllim të ndërmarrjes së masave parandaluese dhe terapeutike në bazë të gjeturave nga vizita sistematike. Plotësimi i dokumentacionit.
- 7.5. Vizita parandaluese: Në bazë të anamnezës nga pacienti ose prindi dhe ekzaminimit, vlerësohen apo identifikohen faktorët e rrezikut të paraqitjes së sëmundjeve dhe definimi i masave dhe aktivitetve parandaluese për eliminimin e faktorëve të rrezikut. Plotësimi i dokumentacionit
- 7.6. Vizitat bëhen në periudha të caktuara kohore (mosha):
 - 7.6.1. Këshillimi dhe motivimi për higjienën orale;
 - 7.6.2. Puna individuale në edukimin shëndetësor;

- 7.6.3. Puna në edukimin shëndetësor në grupe të vogla (6 deri 10) dhe grupe të mëdha (më shumë se 30);
- 7.6.4. Veprime të tjera të edukimit shëndetësorë (individuale ose në grupe);
- 7.6.5. Motivimi dhe ushtrimi i pacientëve për mirëmbajtje të higjienës orale;
- 7.6.6. Këshillimi në ordinancë (për nëna dhe fëmijë);
- 7.6.7. Testi për përcaktimi e "karies rrezik faktorëve"- Kariogrami;
- 7.6.8. Fluorizimi i dhëmbit (për çdo dhëmbë);
- 7.7. Shërbimet kurative:
 - 7.7.1. Kontrolla e gjakderdhjës (stomatologji)
 - 7.7.2. Nxjerrja e dhëmbit
 - 7.7.3. Kiretimi i alveolës
 - 7.7.4. Shërimi i alveolitit (me seanca)
 - 7.7.5. Tamponada e alveolës (sipërfaqësore dhe e thellë)
 - 7.7.6. Ndrejja e dhëmbit me mbushje
 - 7.7.7. Aplikimi lokal i barit
 - 7.7.8. Mbushja e dhëmbit me amalgam
 - 7.7.9. Shërimi biologjik i pulpës (mbulimi direkt ose mbulimi indirekt i pulpës)
 - 7.7.10. Amputimi vital i pulpës
 - 7.7.11. Ekstirpimi vital i pulpës të dhëmbit
 - 7.7.12. Ekstirpimi mortal i pulpës të dhëmbi njërrënjësh
 - 7.7.13. Radiografia e dhëmbëve-gojës
- 8. Shërbimet e shëndetit mendor në kujdesin parësor shëndetësor janë:
 - 8.1. Aktivitetet e lidhura me promovimin, komunikimin, dhe edukimin
 - 8.1.1 Njohja dhe përcjellja e problemeve të shëndetit mendor
 - 8.1.1.1. Depresioni;
 - 8.1.1.2. Ankthi;
 - 8.1.1.3. Ataku akut i panikut;
 - 8.1.1.4. Identifikimi dhe referimi i psikozës (skizofrenia), trajtimi dhe përcjellja e gjendjeve më të lehta;
 - 8.1.1.5. Çrregullimet nga përdorimi i alkoolit dhe drogave;
 - 8.1.1.6. Problemet e gjumit;
 - 8.1.1.7. Lodhja kronike;
 - 8.1.1.8. Ankesa të pashpjeguara somatike.
 - 8.2. Kujdesi parandalues dhe edukimi i pacientit/familjes

- 8.2.1. Skreningu dhe zbulimi i hershëm i çrregullimeve mendore;
- 8.2.2. Dhënia e informacionit dhe edukimi rreth kujdesit mendor;
- 8.2.3. Dhënia e informacionit dhe edukimi rreth trajtimit të sëmundjeve mendore;
- 8.2.4. Dhënia e informacionit dhe edukimi për përballimin e sëmundjes.
- 8.3. Menaxhimi i gjendjeve akute
 - 8.3.1. Trajtimi medikamentoz i pacientëve me pengesa mentale
 - 8.3.2. Referimi në nivelin dytësor/tretësor për konsultim dhe trajtim spitalor
- 8.4. Bashkëpunimi ndërsektorial – shërbimet sociale, organet komunale etj.
 - 8.4.1. Bashkëpunimi me shoqata të ndryshme, OJQ të cilat merren me shëndetin mendor
 - 8.4.2. Bashkëpunimi me qendrat referente të shëndetit mendor

9. Shërbimet e kujdesit shtëpiak përfshirë shërbimet për nëna, fëmijë dhe shërbimet e kujdesit terminal/paliativ në kujdesin parësor shëndetësor janë:

- 9.1. Vizitat në shtëpi realizohen:
 - 9.1.1. Vizitat shtëpiake për nëna dhe fëmijë deri në moshën tre vjeqare. Dy vizita gjatë shtatzanisë, 3 vizita gjatë vitit të parë dhe nga një vizitë gjatë vitit të dytë dhe të tretë të jetës së fëmijut, pacientët në stadin paliativ
 - 9.1.2. Vizitat në shtëpi për pacientët e palëvizshëm apo pacientët të cilët për shkak të gjendjes shëndetësore nuk mund të vijnë në kontroll në institucionin shëndetësor.
 - 9.1.3. Pacienti është lëshuar nga spitali pasi që trajtimi akut ka përfunduar, por ende ka nevojë për shërbime shëndetësore dhe i cili për shkak të gjendjes shëndetësore nuk mundet me ardhë në institucionin shëndetësor
- 9.2. Vizitat shtëpiake përfshijnë:
 - 9.2.1. Vlerësimi i shëndetit dhe mirëqenies së nënës dhe fëmijut.
 - 9.2.2. Shqyrtimi i rrethanave socioekonomike të familjes
 - 9.2.3. Edukimi shëndetësor
 - 9.2.4. Identifikimi i hershëm i faktorëve të rrezikut lidhur me shtatzaninë dhe rritjen dhe zhvillimin e fëmijut
 - 9.2.5. Aplikimin e procedurave mjekësore si pastrimi i plagëve, dhënja e injeksioneve, infuzioneve, ushqimi me sondë, ndërrimi i kanilës, kateterit, masa të parandalimit të dekubitusit, dhënja e barnave gjegjësisht kontrollimi i mënyrës së përdorimit të barnave, këshillim për ushqim
- 9.3. Shërbime tjera në komunitet:
 - 9.3.1. Transport me autoambulancë ose plan transportimi në rast urgjencë për institucionet shëndetësore me shërbim shëndetësor pa ndërprerje;

9.3.2 Edukim shëndetësor në komunitet për menaxhimin e temperaturës, diarresë akute, djegjes, higjienës vetjake, ushqimit dhe mjedisit, vaksinimit, parandalimit të sëmundjeve infektive etj;

9.3.3. Edukim shëndetësor në komunitet mbi përkujdesjen apo rëndimin e gjendjes shëndetësore tek një i sëmurë kronik apo terminal; edukim shëndetësor në komunitet mbi dhënien e ndihmës së parë në rastet urgjente dhe transportimin në institucionin shëndetësor më të afërt

10. Shpërndarja e barnave nga lista esenciale:

10.1. Aktivitetet lidhur me menaxhimin e barnave

10.1.1. Dhënja e barnave nga (Lista Esenciale) sipas recetës së mjekut

10.1.2. Këshillimi për përdorimin racional të barnave

10.1.3. Informimi me kohë i mjekëve mbi masat e reja farmaceutike, risit mbi mënyren e përdorimit, indikacionet e përdorimit sipas njohurive më të reja shkencore.

10.1.4. Përcjellja e efekteve anësore dhe raportimi i tyre

10.1.5. Ruajtjen e barnave sipas rregullorve në fuqi

10.1.6. Menaxhimi i barnave me afat të skaduar

10.1.7. Planifikimi për furnizim me barna dhe material shëndetësor nga Lista esenciale.

Shtojca 3 SHËRBIMET LABORATORIKE TË CILAT KRYHEN NË QKMF DHE NË NJËSITË PËRBËRËSE TË SAJ

	QKMF	QMF	AMF
1.GJAKU – biokimia			
2.glikemia	X	X	X
3.urea / kreatinina	X	X	O
4.bilirubina – totale	X	X	O
5.bilirubina – direkte	X	X	O
6.AST –	X	X	O
7. ALT	X	X	O
8. Kolesterolit	X	X	O
9. Trigliceridet	X	X	O
10. GJAKU – hematologjia			
11.Sedimentimi	X	X	O
12.numri total i qel.të kuqe	X	X	O
13.hematokriti	X	X	O
14.hemoglobina	X	X	O
15.nurmi total i leukociteve	X	X	O
16.numri i trombociteve	X	X	O

17.koha e gjakderdhjes	X	O	O
18.koha e koagulimit te gjakut	X	O	O
19.Fe	X	O	O
20.Elektorlitet	X	O	O
21.glikemia (glukometer)	X	X	X
22.Hemoglobina (krahasuesi i Lovebond)	O	O	X
23.Testi i shiritave te glukozës	X	X	X
24.Testi për pranin e IgG dhe IgM ndaj SARS -CoV -2	X	O	O
25.Testi diagnostik rapid për detektim të antigjenit SARS - CoV 2	X	X	O
Urina			
1.analiza e përgjithshme e urinës	X	X	X
2.gjaku (me lakmues)	X	X	X
3.pamja, ngjyra, era, pH, specif,	X	X	X
4.Proteina, glukozja, ketone, gjaku, esteraz e luk.	X	X	O
5.ekzaminimin mikroskopik i urinës së sedimentuar	X	X	O
6.testi i shtatzanisë	X	X	O
7.ASTO	X	X	O
8.CRP	X	X	O
9.Faktorët Rheumatik	X	X	O
10.TSH, T3 dhe T4	X	X	O
11.Hemoglobina e glukoziduar	X	X	O
12.Fraksionet e yndyrëve	X	X	O

Shtojca 4 SHËRBIMET IMAZHERIKE TË CILAT KRYHEN NË QKMF

1. Ekzaminimet radiologjike në KPSH:

1.1 Radiografia e skeletit - eshtrave

1.2. Radiografia e organeve dhe sistemeve, rrugëve të frymarrjes, mushkërive, mediastinumit, lukthit, ekstermieteve, traktit urogenital dhe hepatobiliar

1.3. Radiografia e hapësirave paranazale

1.4. Radiografia native e abdomenit

1.5. Radiografia e dhëmbit,

2. Ekzaminimet ultrasonografike në KPSH:

2.1. Ultrazëri i artikulacioneve koksofemorale të fëmijët e vegjël

2.2. Ultrazëri i abdomenit dhe retroperitoneumit

2.3. Ultrazëri i indeve të buta

2.4. Ultrazëri i gjëndrave limfatike

2.5. Ekzaminimi ultrasonografik i shtatzanave

Dodatak 1 Opšti uslovi za pružanje zdravstvenih usluga u UPZZ-ima prema vrsti, broju i površini:

Vrsta	Broj	Površina (m2)
Soba za konsultacije	3-4	12-16
Soba za intervencije	1	12
Soba za sastanke	1	25 (učenje i moguće da bude pored prostora odvojenog kao kuhinja)
Soba za edukovanje i promovisanje	1	12-16 (edukovanje i zdravstveno promovisanje za zajednicu)
Recepcija	1	16 (fioke sa medicinskim kartonima i dr.)
Stomatološka soba	1	16
Apoteka	1	16
Čekaonica	1	25-30
Skladište	1	16
Toaleti za pacijente	2	5 (jedan od njih dostupan licima sa posebnim potrebama)
Toaleti za osoblje	2	3
Kancelarija administracije	1	16 (rukovodioci, arhivisti i dr.)
UKUPNO		227 m2 (i više)

2. Prostorije za vršenje aktivnosti i zdravstvenih usluga u ustanovama PZZ-a moraju ispuniti osnovne uslove za izgradnju u skladu sa zakonodavstvom na snazi i ostalim zahtevima koji posebno imaju veze sa:

2.1.1. Mehaničkom otpornošću i stabilnošću,

2.1.2. Zaštitom od vatre,

2.1.3. Higijenom, zdravljem i zaštitom životne sredine,

2.1.4. Bezbednošću,

2.1.5. Zaštitom od buke.

3. Osvetljenje (prirodna + veštačka) 250 -500 lux u ordinacijama i laboratorijama, ostale radne prostorije od 70-100 lux , u hodnicima i na stepeništu 40 lux;

4. Vrata, zidovi i pod (ravne po vršine, lake za čišćenje i dugotrajne);

5. Prozori koji omogućavaju prodiranje svetlosnih zraka, da mogu lako da se čiste i da je moguće vetrenje, ukoliko nije drugačije određeno;

6. Vrata moraju biti 90-110 cm široka;

7. Objekti da obezbede pristup licima sa posebnim potrebama;

8. Sobe za pregledanje pacijenata; intervencije, sanitarni čvorovi, moraju imati lavabo s hladnom i toplom vodom, tečni sapun, dezinfekciono sredstvo, papirni ubrus, sušač za ruke;

9. Prostorije za skladištenje medicinskog otpada;

10. Imena i informativne tablice, kutija utisaka ili mišljenja korisnika usluga.

11. Prostorije kabineta za slikanje

11.1. Kabinet radiologije :

11.1.1. Čekaonica 9m²

- 11.1.2. Prostorija za svlačenje pacijenata, najmanje 4m
- 11.1.3. Prostorija sa komandnom tablom, najmanje 4m2
- 11.1.4. Prostorija u kojoj je smešten Rtg aparat sa jednom cevi, mora imati površinu od 20m2

11.2. Ultrazvučni kabinet

- 11.2.1. Čekaonica, najmanje 9 m2
- 11.2.2. Prostor za ultrazvuk 12m2

12. Prostorije za hematološko-biohemijsku medicinsku laboratoriju

- 12.1. Čekaonica, najmanje 9m2
- 12.2. Prostor za prijem pacijenata i uzimanje materijala, najmanje 12m2
- 12.3. Radni prostor za laboratorijske analize najmanje 25m2
- 12.4. Prostor za administrativni rad i osoblje, najmanje 6m2

13. Inventar, medicinska i tehnička oprema

13.1 Inventar u sobi za konsultacije:

	GCPM	CPM	APM
13.1.1. Radni sto;	X	X	X
13.1.2. Stolica za lekara sa pokretnim mehanizmom;	X	X	X
13.1.3. IT oprema;	X	X	X
13.1.4. Stolica koja se okreće za pacijenta,	X	X	X
13.1.5. Čiviluk za odeću,	X	X	X
13.1.6. Telefon,	X	X	X
13.1.7. Krevet za pregled pacijenta sa paravanom,	X	X	X
13.1.8. Sto za kontrolisanje novorođenčadi,	X	X	X
13.1.9. Orman za zdravstvenu opremu i materijal,	X	X	X
13.1.10. Kanta za otpad.	X	X	X

13.2. Osnovna medicinska oprema u sobi za konsultacije

	GCPM	CPM	APM
13.2.1. Merač pritiska sa manžetnama različitih veličina	X	X	X
13.2.2. Stetoskop	X	X	X

13.2.3. Fetoskop	X	X	X
13.2.4. Pulsometar prsta	X	X	X
13.2.5. Glukometar (merač šećera)	X	X	X
13.2.6. Merač vršnog protoka	X	X	X
13.2.7. Prostor za inhalaciju doziranim sprejom	X	X	X
13.2.8. Vaga i oprema za merenje visine odraslih i dece,	X	X	X
13.2.9. Grafikoni o rastu i razvoju deteta do uzrasta od 5 godina	X	X	X
13.2.10. Reflektor na stubu	X	X	X
13.2.11. Negatoskop	X	X	X
13.2.12. Otoskop	X	X	X
13.2.13. Oftalmoskop	X	X	X
13.2.14. Laringealno ogledalo za indirektnu laringoskopiju	X	X	X
13.2.15. Akustična viljuška	X	X	X
13.2.16. Termometar	X	X	X
13.2.17. Tabela za kontrolisanje vida	X	X	X
13.2.18. Spekulumi za nos	X	X	X
13.2.19. Mekani metar	X	X	X
13.2.20. Štapići za pregled grla	X	X	X
13.2.21. Posude za čiste i korišćene štapiće	X	X	X
13.2.22. Ručna lampa	X	X	X
13.2.23. Neurološki čekić	X	X	X
13.2.24. Lekarska torba	X	X	X
13.3 Inventar i medicinsko- tehnička oprema u prostorijama za zdravlje žene	GCPM	CPM	APM
13.3.1. Radni sto	X	X	O
13.3.2. Stolica za pacijenta	X	X	O
13.3.3 IT oprema	X	X	O
13.3.4 Telefon	X	X	O
13.3.5 Ultrazvuk	X	O	O
13.3.6 Kardiotokograf	X	O	O

13.3.7 Sterilizator	X	X	O
13.3.8. Otoman	X	X	O
13.3.9. Paravan	X	X	O
13.3.10.Vaga	X	X	O
13.3.11.Dve stepenice	X	X	O
13.3.12.Ginekološki sto sa reflektorom	X	X	O
13.3.13.Pokretni reflektor na stubu	X	X	O
13.3.14.Fetoskop	X	X	O
13.3.15.Irigator	X	X	O
13.3.16. Pelvimetar	X	X	O
13.3.17. Negatoskop	X	X	O
13.3.18. Različiti vaginalni spekulumi	X	X	O
13.3.19. Klješta za cerviks i matericu, oprema za uzimanje PAP-a testa i određivanje stepena čistoće	X	X	O
13.3.20. Oprema za fiksiranje i slanje na citologiju	X	X	O
13.3.21. Oprema za bakterijske analize	X	X	O
13.3.22. Oprema za planiranje porodice	X	X	O
13.3.23. Orman za zdravstveni materijal i instrumente	X	X	O
13.3.24 Čiviluk	X	X	O
13.4 Inventar i osnovna medicinsko- tehnička oprema u sobi za tretman:			
	GCPM	CPM	AMP
13.4.1. Radni sto	X	X	X
13.4.2. Stolica za stručnjaka koja je pokretna i sa regulatorom visine	X	X	X
13.4.3. IT oprema	X	X	X
13.4.4. Čiviluci za opremu	X	X	X
13.4.5. Telefon	X	X	X
13.4.6. Podesivi krevet za intervenciju kod pacijenta sa paravanom (ukoliko je moguće da visi sa plafona)	X	X	X
13.4.7. Ormar sa instrumentima i lekovima	X	X	X
13.4.8. Antišok terapija sa uputstvom	X	X	X
13.4.9. Reflektor na šipci	X	X	X

13.4.10.Lupa	X	X	X
13.4.11.Negatoskop	X	X	X
13.4.12.Sterilizator	X	X	X
13.4.13.Polica za lekove	X	X	X
13.4.14.Merač pritiska	X	X	X
13.4.15.Stetoskop	X	X	X
13.4.16.EKG	X	X	X
13.4.17.Defibrilator	X	X	X
13.4.18.Monitor za praćenje vitalnih parametara	X	O	O
13.4.19.Boca sa kiseonikom i sa jednim dozimetrom	X	X	X
13.4.20.Nebulizer	X	X	X
13.4.21.Prostorač	X	X	X
13.4.22.Posuda sa poklopcem za instrumente	X	X	X
13.4.23.Posuda sa poklopcem za vatu	X	X	X
13.4.24.Bubrežaste posude koje se mogu sterilisati	X	X	X
13.4.25.Gumeni prekrivač za sto	X	X	X
13.4.26.Set za infuziju	X	X	X
13.4.27.Urinarni kateteri različitih veličina	X	X	X
13.4.28.Elastični zavoj, oprema za ispiranje želuca	X	X	O
13.4.29.Plastična posuda za medicinski otpad i ostali otpad	X	X	X
13.4.30.Rastvori za infuziju	X	X	X
13.4.31.Razni zavoji	X	X	X
13.4.32.Set instrumenata za preradu i ušivanje rana	X	X	X
13.4.33.Frižider	X	X	X
13.4.34.Različiti algoritmi za KPR	X	X	X
13.4.35.Aspirator	X	X	O
13.4.36.Ambu balon sa maskama	X	X	X
13.4.37.Stalak za infuziju	X	X	X
13.4.38.Nosila	X	X	X
13.4.39.Okovratnik	X	X	X
13.4.40.Oprema za imobilizaciju	X	X	X
13.4.41.Oprema za intubiranje	X	O	O
13.4.42.Stolica za prenos pacijenata	X	X	X

13.4.43. Metalni pokretni sto (nerđajući) za instrumente	X	X	X
13.4.44. Torbe za pružanje prve pomoći na terenu	X	X	X
13.4.45. Orofaringealna cev	X	X	X
13.4.46. Endotrahealni tubus	X	O	O
13.4.47. Nasotrahealni tubus	X	O	O
13.5 Inventar i osnovna medicinsko- tehnička oprema u stomatološkoj sobi:	GCPM	CPM	APM
13.5.1 Stomatološka stolica	X	X	O
13.5.2. Sto za lekara	X	X	O
13.5.3. Stolica za lekara, po mogućnosti pokreta i podesiva po visini	X	X	O
13.5.9.1.1. It oprema	X	X	O
13.5.9.1.2. Metalni ormar za lekarsku dokumentaciju	X	X	O
13.5.9.1.3. Ormar za instrumente i lekove	X	X	O
13.5.9.1.4. Sto za instrumente	X	X	O
13.5.9.1.5. Autoklav	X	X	O
13.5.9.1.6. Suvi sterilizator	X	X	O
13.5.10. Rukavice za jednokratnu upotrebu	X	X	O
13.5.11. Posuda za medicinski otpad i ostali otpad	X	X	O
13.5.12. Set lekova za tretiranje anafalitičkog šoka	X	X	O
13.5.13. Negatoskop	X	X	O
13.5.14. Čiviluci za odeću	X	X	O
13.5.15. Telefon	X	X	O
13.5.16. Dentalni rentgen	X	X	O
13.6. Medicinsko – tehnička oprema i biohemijskoj laboratoriji	GCPM	CPM	APM
13.6.1. Radni sto i pokretne stolice	X	X	O
13.6.2. Pokretna stolica sa Trendelenburg pozicijom sa 0 graviteta	X	X	O

13.6.3. Biohemijski analizator sa metodom apsorcione fotometrije	X	X	O
13.6.4. Turbidimetar	X	X	O
13.6.5. Selektivni potenciometar	X	O	O
13.6.6. Polarizujuća fluorescencija	X	O	O
13.6.7. Analizator HbA1C	X	O	O
13.6.8. Elektronski hematološki brojač	X	X	O
13.6.9. Vodeno kupatilo	X	X	O
13.6.10. Automatski analizator za čitanje test urinarnih tračica	X	X	O
13.6.11. Centrifuga	X	X	O
13.6.12. Binokularni optički mikroskop	X	X	O
13.6.13. Analizator elektrolita	X	O	O
13.6.14. Aparatura za serološka testiranja ELISA ili ELFA metodom	X	O	O
13.6.15. Valjkasti mikser za epruvete	X	X	O
13.6.16. Sterilizator	X	X	O
13.6.17. Frižider	X	X	O
13.6.18. Ormar za reagense i potrošni materijal	X	X	O
13.6.19. Dejonizator	X	X	O
13.6.20. Kompjuter, štampač	X	X	O
13.7 Oprema i inventar da rentgen dijagnostiku:	GCPM	CPM	APM
13.7.1. Rentgen aparat	X	O	O
13.7.2. Aparat za razvijanje filmova	X	O	O
13.7.3. Digitalni aparat za rentgenske filmove,	X	O	O
13.7.4. Zaštitna oprema	X	O	O
13.7.5. Negatoskop	X	O	O
13.7.6. Radni sto	X	O	O
13.7.7. Stolica	X	O	O
13.7.8. IT oprema	X	O	O
13.8 Inventar i oprema za ultrazvučni kabinet :	GCPM	CPM	APM

13.8.1. Ultrazvučni aparat	X	X	O
13.8.2 Radni sto	X	X	O
13.8.3 Krevet za pregled	X	X	O
13.8.4. Stolica	X	X	O
13.8.5. IT oprema	X	X	O
13.9 Inventar i osnovna tehnička oprema na recepciji :	GCPM	CPM	APM
13.9.1. Metalne fioke sa ključevima za zdravstvene kartone pacijenata	X	X	X
13.9.2. Radni sto	X	X	O
13.9.3. Pokretne stolice za medicinske sestre/ braću	X	X	O
13.9.4. Telefon	X	X	O
13.9.5. IT oprema	X	X	O
13.10. Inventar i osnovna tehnička oprema u sobi za sastanke:	GCPM	CPM	APM
13.10.1Sto za sastanke, stolice	X	X	O
13.10.2. Ormari	X	X	O
13.10.3. Sredstva za učenje	X	X	O
13.10.4. Kompjuter	X	X	O
13.10.5. Fotokopir aparat	X	X	O
13.10.6. LCD projektor, video	X	X	O
13.10.7. TV	X	X	O
13.10.8. Bela tabla	X	X	O
13.10.9. Frižider	X	X	O
13.10.10. Telefon	X	X	O
13.11. Inventar i osnovna tehnička oprema u skladištu:	GCPM	CPM	APM
13.11.1. Radni sto	X	X	O
13.11.2. Stolica	X	X	O
13.11.3. Ormari	X	X	O

13.11.4. Administrativna oprema	X	X	O
13.11.5. IT oprema	X	X	O
13.11.6. Telefon	X	X	O
13.12. Inventar i osnovna tehnička oprema u apoteci:	GCPM	CPM	APM
13.12.1. Radni sto	X	X	O
13.12.2. Pokretna stolica	X	X	O
13.12.3. Raftovi za smeštanje lekova	X	X	O
13.12.4. Frižider	X	X	O
13.12.5. Merač temperature i vlažnosti vazduha	X	X	O
13.12.6. IT oprema	X	X	O
13.12.7. Telefon	X	X	O
13.13. Inventar i osnovna tehnička oprema u čekaonici za pacijente:	GCPM	CPM	APM
13.13.1. Stolice	X	X	O
13.13.2. Stolovi	X	X	O
13.13.3. Raft/ kutak za informisanje	X	X	O
13.13.4. Deo sa igračkama za decu	X	X	O
13.13.5. TV radi informisanja	X	X	O
13.14. Inventar i osnovna tehnička oprema za prostorije za edukaciju i zdravstveno promovisanje:	GCPM	CPM	APM
13.14.1. Stolice	X	X	O
13.14.2. Stolovi	X	X	O
13.14.3. Raft za informativne i promotivne materijale	X	X	O
13.14.4. IT oprema	X	X	O
13.15. Inventar i oprema u porodilištima	GCPM	CPM	APM
13.15.1. Kardiotokograf (CTG)- za bebin monitor i kontrakcije materice	X	O	O
13.15.2. Monitor za praćenje vitalnih znakova majke	X	O	O

13.15.3. Vakuum ekstraktor	X	O	O
13.15.4. Električni aspirator (ukoliko je potrebno za intubiranje bebe),	X	O	O
13.15.5. Sto za grejanje bebe (Infrasto), ima ih u većini porodilišta	X	O	O
13.15.6. Prenosni inkubator	X	O	O
13.15.7. Vaga za merenje bebe	X	O	O
13.15.8. Ginekološki sto	X	O	O
13.15.9. Kreveti za pacijente	X	O	O
13.15.10. Kreveti za novorođenčad	X	O	O
13.15.11. Paravan	X	O	O
13.15.12. Zidni sat	X	O	O
13.15.13. Sobni termometar	X	O	O
13.15.14. Komodina za čuvanje instrumenata i materijala	X	O	O
13.15.15. Makaze	X	O	O
13.15.16. Konci	X	O	O
13.15.17. Anatomske pincete	X	O	O
13.15.18. Sferne cangle	X	O	O
13.15.19. Spekulum	X	O	O
13.15.20. Kaseta za čuvanje instrumenata	X	O	O
13.15.21. Posude sa poklopcem za stavljanje korišćenih instrumenata	X	O	O
13.15.22. Gornji i donji ekarter	X	O	O
13.15.23. Mehanički aspirator- za jednu upotrebu	X	O	O
13.15.24. Sterilizator (ima nekoliko vrsta koji su sa infra zracima, i sterilizacija se završi za 15-30)	X	O	O

Dodatak 2 Zdravstvene usluge u primarnoj zdravstvenoj zaštiti

1. Usluge zdravstvenog promovisanja obuhvatajući informisanje, komuniciranje i edukaciju u primarnoj zdravstvenoj zaštiti su:
 - 1.1. Aktivnost u edukaciji i promociji zdravlja u PZZ-u
 - 1.1.1. Saradnja sa sektorom za zdravstvenu edukaciju radi kalendarskog sprovođenja zdravstvene promocije;
 - 1.1.2. Uspostavljanje i olakšavanje međusektorske saradnje;
 - 1.1.3. Stvaranje podržavajuće sredine za razvoj javnih politika fokusiranih na zdravlje (na primer sprovođenje zakona o duvanu);
 - 1.1.4. Sprovođenje aktivnosti komunikacije (sa medijima) o podizanju saznanja i svesti zajednice o koristima i posledicama izbora u stilu života kao i promovisanje zdravih društvenih stavova.
 - 1.1.5. Jačanje zajednice:
 - 1.1.5.1. Obuhvatanje pojedinaca, zajednice ili drugih sektora u delatnosti i programe zdravstvenog edukovanja;
 - 1.1.5.2. Redukovanje socijalne nejednakosti i nepravde;
 - 1.1.5.3. Redukovanje rodne nejednakosti;
 - 1.1.5.4. Razvoj i sprovođenje strategija za promovisanje zdravog ponašanja i prevenciju bolesti (uticaj na saznanja, stavove i ponašanja);
 - 1.1.5.5. Razvoj i sprovođenje strategija o razvoju ličnih sposobnosti radi povećanja kontrole stanovništva nad njegovim zdravljem;
 - 1.1.5.6. Ocena socijalnih uslova u kojima živi pacijent radi boljeg pristupa njegovim potrebama;
 - 1.1.5.7. Pisani materijal, video materijal, radionice, sastanci sa učesnicima zajednice i dr.
 - 1.1.5.8. Informisanje pojedinca i zajednice u vezi sa aktivnostima zdravstvenog edukovanja i promovisanja na novu PZZ-a.

2. Usluge imunizacije i vakcinacije i ostale preventivne usluge u primarnoj zdravstvenoj zaštiti su:
 - 2.1. Sprovođenje proširenog programa imunizacije
 - 2.1.1. Upravljanje vakcinama u ustanovama GCPM-a u skladu sa uputstvima NIJZ-a
 - 2.1.2. Upravljanje lancem hlađenja u ustanovama GCPM-a i izveštavanje o njegovim problemima;
 - 2.1.3. Sigurna administracija vakcina;
 - 2.1.4. Upravljanje otpadom i njegovo sigurno uništavanje;
 - 2.2. Prijavljanje neželjenih efekata vakcinisanja; Upisivanje i redovno prijavljivanje vakcinacija (obuhvatajući i praćenje pokrivenosti);
 - 2.3. Pružanje usluga vakcinisanja u GCPM-u, CPM-u i APM-u o zajednici
 - 2.4. Pružanje aktivnosti informisanja, edukovanja i savetovanja o imunizaciji.
 - 2.5. Ostale imunizacije u skladu sa preporukama NIJZK-a
 - 2.6. Preventivna zaštita i edukacija pacijenta/ deteta o prevenciji nesreća i infektivnih bolesti
 - 2.7. Prevencija, hvatanje i upravljanje slučajem nasilja ili zlostavljanja
 - 2.7.1 Tokom lekarskog pregleda, zdravstveni stručnjak da posveti pažnju ranom identifikovanju znakova nasilja ili zlostavljanja
 - 2.7.2. Ženama žrtvama seksualnog zlostavljanja, moraju se dati hitni kontraceptivi i da se upute na pregled kod akušera- ginekologa.
 - 2.7.3. Žene žrtve nasilja treba uputiti na upravljanje slučaja u skladu sa sistemom upućivanja žrtve nasilja.
 - 2.7.4. Žrtve nasilja u porodici moraju se uputiti na drugi nivo zaštite kada su njihove potrebe van kliničke nadležnosti osoblja.
 - 2.7.5. Svi pojedinci, zajednica koju pokrivaju institucije zdravstvene nege, moraju da se edukuju i informišu o nasilju u porodici.
 - 2.8 Sprečavanje i upravljanje SPI infekcijama, i HIV AIDS
 - 2.8.1. Rano otkrivanje i upravljanje SPI, i HIV/AIDS
 - 2.8.2. Što je brže moguće upućivanje na dijagnostifikovanje i određivanje lečenja i konstantno praćenje potvrđenih slučajeva
 - 2.8.3. Informisanje i edukacija i SPI/ HIV/ AIDS
 - 2.8.4 Prijavljanje
 - 2.9. Prijavljanje i kontrola kancera reproduktivnog trakta i GI

- 2.9.1. Kontrolisanje, informisanje edukovanje o skriningu kancera grlića materice.
- 2.9.2. Pričanje o slučajevima kancera dojke.
- 2.9.3. Kontrolisanje, informisanje edukovanje o skriningu kancera prostate i debelog creva.
- 2.10. Preventivna zaštita za starije ljude
 - 2.10.1. Ocena pokretljivosti i fizičke aktivnosti;
 - 2.10.2. Savetovanje o padovima i izbegavanje faktora okoline koji ih predisponiraju;
 - 2.10.3. Periodična ocena o smanjenju sluha i vida:
 - 2.10.3.1. Oštrina vida i pregled oftalmoskopom;
 - 2.10.3.2. Testiranje sluha (test šaputanja, otoskopija i ospežni testovi).
 - 2.10.4. Savetovanje o primarnim i sekundarnim preventivnim merama za IBS i moždani udar (aspirin svakoga dana, ostavljanje duvana, držanje lipida pod kontrolom, glikemija, HTA);
 - 2.10.5. Praćenje i periodična edukacija o pogodnom i redovnom korišćenju lekova i izbegavanje predoziranja njima;
- 3. Usluge hitne zaštite i prve pomoći u primarnoj zdravstvenoj zaštiti su:**

3.1 Tretiranje hitnih slučajeva

- 3.1.1. Pružanje prve pomoći od strane kvalifikovanog zdravstvenog osoblja i tretiranje hitnih problema – kontakt putem telefona ili direktno sa osobom:
- 3.1.2. Hitni slučajevi u slučaju trauma:
 - 3.1.2.1. Akutno stabilizovanje trauma (prva pomoć i imobilizacija) obuhvatajući i upućivanje i transport;
 - 3.1.2.2. Akutno stabilizovanje preloma (prva pomoć i imobilizacija), obuhvatajući i upućivanje i transport;
 - 3.1.2.3. Kardiopulmonalna reanimacija u slučajevima trauma kod beba, dece i odraslih.
- 3.1.3. Hitni slučajevi u slučaju drugih nesreća (obuhvatajući upućivanje i transport):
 - 3.1.3.1. Tretiranje rana i opekotina i malih rana (obuhvatajući i zatvaranje prostih razderotina);
 - 3.1.3.2. Prva pomoć kod ujeda insekata ili životinja; prvo pomoć pri sunčanici ili promrzlinama; prva pomoć pri gušenju vodom, stranim telima, gasovima; prva pomoć pri raznom trovanju (hranom ili etoksičnim hemikalijama, lekovima, drogom).
- 3.1.4. Hitni slučajevi netraumatične medicinske pomoći (obuhvatajući upućivanje i transport):
 - 3.1.4.1. Tretiranje šoka, temperature i febrilnih ili nefebrilnih konvulzija; ublažavanje anginoznog bola; upravljanje krizama visokog krvnog pritiska; prva pomoć pri edemu pluća; astmatični napad; stabilizacija poremećaja srčanog ritma, prva pomoć u preeklampsiji i eklampsiji; hemoragija tokom trudnoće, vanmaterična trudnoća, abdominalni akutni bol tokom trudnoće, prva pomoć u hitnim psihijatrijskim slučajevima, upravljanje dijarejom, bubrežne (renalne) ili bilijarne (žučne) kolike i spoljnih hemoragija, dijabetiski hitni slučajevi.

3.1.4.2 Kardiopulmonalna reanimacija u hitnim pretećim slučajevima netraumatske prirode kod beba, dece i odraslih.

3.1.5. Koordinacija sa referentnim urgentnim centrima

3.1.6. Izveštavanje

4. Usluge primarne zdravstvene nege za akutne i hronične bolesti u primarnoj zdravstvenoj zaštiti su:

4.1 Aktivnosti vezane za dijagnostifikovanje i lečenje

4.2. Akutni problemi (dijagnostifikovanje, lečenje, sprečavanje, referisanje tih stanja vrši se u skladu sa uputstvima kliničke prakse i protokolima na snazi;

4.2.1. Infekcije gornjih i donjih disajnih puteva;

4.2.2. Bol u leđima;

4.2.3. Glavobolja

4.2.4. Akutni bol u zglobovima;

4.2.5. Infekcije urinarnog trakta;

4.2.6. Problemi kože;

4.3. Hronični problemi kronike (dijagnostifikovanje, lečenje, sprečavanje, referisanje tih stanja vrši se u skladu sa uputstvima kliničke prakse i protokolima na snazi):

4.3.1. Hronični kašalj i tuberkuloza (TB);

4.3.2. Hipertenzija (HTA);

4.3.3. Dijabetes;

4.3.4. Ishemijska bolest srca (IBS);

4.3.5. Srčana insuficijencija;

4.3.6. Astma (AB);

4.3.7. Hronične opstruktivne plućne bolesti (HOPB);

4.3.8. Epilepsija;

4.3.9. Anemije;

4.3.10. HIV/AIDS/SPI;

4.3.11. Gojaznost;

4.3.12. Dispepsija

4.3.13. Loša ishrana;

4.4. Aktivnosti u vezi sa promovisanjem, komuniciranjem i edukovnjem

4.4.1. Preventivna zaštita i edukacija pacijenta poštujući rodne razlike.

4.4.1.1. Skrining za HTA, gojaznost i dijabetes;

4.4.1.2. Skrining radi ranog otkrivanja kardio-vaskularnog rizika

4.4.1.3. Skrining radi ranog otkrivanja raka debelog creva

4.4.1.4. Skrining radi ranog otkrivanja depresije

4.4.1.5. Pregled stopala

4.5. Usluge u zajednici:

4.5.1. Organizovanje informativnih i edukativnih sastanaka, poštujući rodne razlike, u školama, stanovima, centrima za rad, raznim institucijama o:

4.5.1.1. Kontrola težine, posebno kod mladih;

4.5.1.2. Zdravoj ishrani i kontroli holesterola;

4.5.1.3. Konzumiranju duvana, alkohola, droga i dr;

4.5.1.4. Vežbama i fizičkoj aktivnosti;

4.5.1.5. Zaštiti sredine;

4.5.1.6. TB i HIV/AIDS/SPI.

4.5.1.7. Nasilju zasnovanom na polu.

4.5.1.8. Sprečavanju infektivnih bolesti

4.5.1.9. Posetama i lečenju kod kuće

5. Usluge zdravstvene zaštite za decu i adolescente u primarnoj zdravstvenoj zaštiti su:

5.1. Aktivnosti vezane za promovisanje, komunikaciju i edukaciju

5.1.1. Preventivna zaštita i edukacija pacijenta/ deteta, praćenje rasta i razvoja deteta

5.1.2. Kontrolisanje i praćenje deteta u njegovom rastu i razvoju po periodima uzrasta

5.1.3. Promovisanje i praćenje zdravlja novorođenčadi 0-28 dana

5.1.4. Praćenje rasta i razvoja deteta:

5.1.5. Testovi skrininga problema u razvoju, sluhu i vidu

5.1.6. Praćenje uhranjenosti deteta

5.1.7. Antropometrijska merenja – tumačenje četiri indikatora rasta deteta, gde se preko njihovog tumačenja identifikuju problemi u rastu:

5.1.7.1. dužina/ visina – po uzrastu

5.1.7.2. težina – po uzrastu

5.1.7.3. težina – po dužini/ visini

5.1.7.4. ITM (indeks telesne mase) – po uzrastu

5.2. Sprovođenje proširenog programa imunizacije

- 5.3. Upravljanje čestim bolestima tokom detinjstva
- 5.4. Sprečavanje, upravljanje i tretiranje slučajeva deteta nad kojim se vrši nasilje ili zlostavljanje
- 5.5. Kontrolne posete dece pre vakcinacije,
- 5.6. Kontrolna poseta pre upisa u predškolske i školske ustanove.
- 5.7. Kontrolne posete dece sa posebnim potrebama.
- 5.8. Kontrolne posete dece školskog uzrasta
- 5.9. Primena preventivnih mera u okviru oralnog zdravlja.
- 5.10. Usluge u zajednici

6. Usluge nege za žene i reproduktivno zdravlje u primarnoj zdravstvenoj zaštiti su:

6.1. Aktivnosti koje su vezane za promovisanje, komunikaciju i edukaciju

6.1.1 Briga o sigurnom materinstvu

- 6.1.1.1. Pružanje kvalitetne nege ženi oko porođaja, obuhvatajući i negu pre začinjanja, negu u trudnoći, tokom porođaja i nakon porođaja.
- 6.1.1.2. Nega pre rođenja/ antenatalna nega obuhvata edukaciju, savetovanje, skrining i lečenje, kako bi se pratilo blagostanje majke i fetusa
- 6.1.1.3. Kontrolne posete u normalnoj trudnoći
- 6.1.1.4. Vršenje analiza, pregleda i skrininga prema vodiču i kliničkim protokolima;
- 6.1.1.5. Savetovanje pre začeća, tokom trudnoće i nakon porođaja
- 6.1.1.6. Savetovanje i upravljanje uobičajenim brigama u trudnoći
- 6.1.1.7. Upravljanje i referisanje većih problema u trudnoći (HTA, eklampsija, dijabetes, hemoragija i dr.) prema vodičima i kliničkim protokolima na snazi;
- 6.1.1.8. Upravljanje problemima nedostatka vitamina i mikronutrijentima
- 6.1.1.9. Kontrola i upravljanje anemijom tokom trudnoće i nakon nje, u skladu sa vodičima i dotičnim kliničkim protokolima.
- 6.1.1.10. Zdravstvena edukacija i promocija

6.1.2. Planiranje porodice

- 6.1.2.1. Savetovanje, standardizovana informacija, ažurirana i bitna o metodama PP koje su trenutno na raspolaganju i njihovo korišćenje da se pomogne klijentu u odabiru jedne određene metode.
- 6.1.2.2. Ocena zdravstvenog stanja žene pre započinjanja metode PP, da se identifikuje neki poseban problem koji zahteva ocenu, dalje lečenje ili redovno praćenje tokom vremena kada žena/ devojka koristi dotičnu metodu tokom planiranja porodice.

6.1.2.3. Da pruža moderne kontraceptivne metode na raspolaganju, nakon abortusa i nakon porođaja u skladu sa kliničkim protokolima.

6.1.2.4. Savetuje, informiše mlade o fizičkim promenama, seksu, korišćenju kontraceptivnih metoda, odnosa sa partnerom, porodicom i o svakom problemu koji je povezan sa njihovim rastom i razvojem.

6.1.3. Prevencija i upravljanje infekcijama u reproduktivnom traktu SPI, HIV i AIDS

6.1.4. Sprečavanje i kontrola kancera reproduktivnog trakta

6.1.5. Nega žena u menopauzi

6.1.6. Nega žena sa ginekološkim problemima:

6.1.6.1. Ocena i upravljanje dismenorejama;

6.1.6.2. Ocena slučajeva za koje se sumnja na zapaljenske bolesti karlice

7. Usluge preventivnog oralnog zdravlja u primarnoj zdravstvenoj zaštiti:

7.1 Stomatološke posete:

7.2. Kontrolne stomatološke posete:

7.2.1. Ocena zdravstvenog stanja usta i zuba, s ciljem praćenja efekata lečenja. Realizuje se u različitim periodima u zavisnosti od vrste intervencije, dopuna dokumentacije.

7.3 Sistematska stomatološka poseta radi prerađivanja podataka:

Pregled na kojem se ocenjuje stanje usta i zuba, sluzokože i gingive s ciljem ranog otkrivanja svim poremećaja i bolesti pacijenata u različitim starosnim grupama i preduzimanja preventivnih i terapijskih mera.

Obuhvata: pripremu pacijenta, anamnezu, pregled, po potrebi i laboratorijske i rentgenske analize, analiza nalaza, informisanje pacijenta, savetovanje, saniranje i dopuna dokumentacije.

7.4 Zakazana poseta: S ciljem preduzimanja preventivnih ili terapijskih mera na osnovu nalaza iz sistematske posete.

Dopuna dokumentacije.

7.5 Preventivna poseta: Na osnovu anamneze pacijenta ili roditelja i pregleda, ocenjuju se ili se identifikuju faktori rizika od pojavljivanja bolesti i definisanje preventivnih mera i aktivnosti radi eliminisanja faktora rizika. Popunjavanje dokumentacije.

7.6. Posete se vrše u određenim vremenskim periodima (uzrast)

7.6.1. Savetovanje i motivisanje o oralnoj higijeni

7.6.2. Pojedinačni rad u zdravstvenoj edukaciji

7.6.3. Rad na zdravstvenoj edukaciji u malim grupama a (6 do 10) i u velikim grupama (više od 30)

7.6.4. Ostali postupci zdravstvene edukacije (pojedinačne ili u grupi)

7.6.5. Motivisanje i teranje pacijenata na održavanje oralne higijene

7.6.6. Savetovanje u ordinaciji (sa majke i decu)

- 7.6.7. Test određivanja „faktora rizika od karijesa“ - Kariogrami
- 7.6.8. Fluorizacija zuba (za svaki zub)
- 7.7. Kurativne usluge
 - 7.7.1. Kontrola krvarenja (stomatologija)
 - 7.7.2. Vađenje zuba
 - 7.7.3. Čišćenje alveole
 - 7.7.4. Lečenje alveole (seanse)
 - 7.7.5. Alveolarna tamponada (površinska i duboka)
 - 7.7.6. Popravka zuba punjenjem
 - 7.7.7. Lokalna primena leka
 - 7.7.8. Punjenje zuba amalgamom
 - 7.7.9. Biološko zarastanje pulpe (direktno ili indirektno pokrivanje pulpe)
 - 7.7.10. Vitalna amputacija pulpe
 - 7.7.11. Vitalna ekstruzija pulpe zuba
 - 7.7.12. Umrtvljena ekstruzija pulpe zuba sa jednim korenom
 - 7.7.13. Radiografija zuba i usta

8. Usluge mentalnog zdravlja u primarnoj zdravstvenoj zaštiti su:

- 8.1. Aktivnosti koje su povezane sa promovisanjem, komunikacijom i edukacijom
 - 8.1.1. Poznavanje i praćenje problema mentalnog zdravlja
 - 8.1.1.1. Depresija;
 - 8.1.1.2. Anksioznost;
 - 8.1.1.3. Akutni napad panike;
 - 8.1.1.4. Identifikovanje i referisanje psihoze (šizofrenija), lečenje i praćenje lakših stanja;
 - 8.1.1.5. Poremećaju zbog korišćenja alkohola i droga;
 - 8.1.1.6. Problemi sa snom;
 - 8.1.1.7. Hronični umor;
 - 8.1.1.8. Neobjašnjive somatske žalbe.
- 8.2. Preventivna zaštita i edukacija pacijenta/ deteta
 - 8.2.1. Skrining i rano otkrivanje mentalnih poremećaja;
 - 8.2.2. Davanje informacije i edukacija o mentalnoj zaštiti;
 - 8.2.3. Davanje informacije i edukacija o tretiranju mentalnih bolesti;

- 8.2.4. Davanje informacije i edukacija radi prevazilaženja bolesti.
- 8.3. Upravljanje akutnim stanjima
 - 8.3.1. Lečenje lekovima pacijenata sa mentalnim smetnjama
 - 8.3.2. Upućivanje na sekundarni/ tercijarni nivo radi konsultovanja i bolničkog lečenja
- 8.4. Međusektorska saradnja – socijalne usluge, opštinski organi i dr.
 - 8.4.1. Saradnja sa raznim udruženjima, NVO koje se bave mentalnim zdravljem
 - 8.4.2. Saradnja sa referentnim centrima mentalnog zdravlja

9. Usluge kućne nege obuhvatajući usluge za majke, decu i usluge terminalne / palijativne nege u primarnoj zdravstvenoj zaštiti su:

9.1. Kućne posete se realizuju:

- 9.1.1. Kućne posete majkama i deci do tri godine. Dve posete tokom trudnoće, 3 posete tokom prve godine i jedna poseta tokom druge i treće godine života deteta. Pacijenti u palijativnom stadijumu.
- 9.1.2. Kućne posete nepokretnim pacijentima ili pacijentima koji zbog zdravstvenog stanja ne mogu da dođu na kontrolu u zdravstvenu ustanovu.
- 9.1.3. Pacijentu koji je otpušten iz bolnice čije je akutno lečenje završeno, ali još uvek ima potrebe za zdravstvenim uslugama i koji zbog zdravstvenog stanja ne može da dođe u zdravstvenu ustanovu.

9.2. Kućne posete obuhvataju:

- 9.2.1. Ocenu zdravlja i blagostanja majke i deteta.
- 9.2.2. Razmatranje socio-ekonomskih okolnosti porodice
- 9.2.3. Zdravstvena edukacija
- 9.2.4. Rano identifikovanje faktora rizika u vezi sa trudnoćom i rastom i razvojem deteta.
- 9.2.5. Primena medicinskih procedura kao što je čišćenje rana, davanje injekcija, infuzija, hranjenje sondom, promena kanile, katetera, mere sprečavanja dekubitusa, davanje lekova odnosno kontrolisanje načina uzimanja lekova, savetovanje o ishrani.

9.3. Ostale usluge u zajednici:

- 9.3.1. Transport ambulantnim kolima ili plan transporta u hitnim slučajevima za zdravstvene ustanove koje neprekidno pružaju zdravstvene usluge;
- 9.3.2 Zdravstvena edukacija u zajednici o upravljanju temperaturom, akutnom dijarejom, opekotinama, ličnom higijenom, ishranom i životnom sredinom, vakcinisanjem, prevencije infektivnih bolesti i dr.;
- 9.3.3. Zdravstvena edukacija u zajednici o staranju ili pogoršanju zdravstvenog stanja kod hroničnog bolesnika ili bolesnika u terminalnoj fazi; zdravstvena edukacija zajednice o pružanju prve pomoći u hitnim slučajevima i transport u najbližoj zdravstvenoj ustanovi.

10. Raspodela lekova sa esencijalnog spiska

10.1. Aktivnosti vezane za upravljanje lekovima

10.1.1. Davanje lekova sa esencijalnog spiska na recept lekara

10.1.2. Savetovanje o racionalnom korišćenju lekova

10.1.3. Pravovremeno informisanje lekara o novim farmaceutskim merama, slučaju, načinu proizvodnje, indikacijama korišćenja na osnovu novih naučnih saznanja.

10.1.4. Praćenje neželjenih dejstava i njihovo prijavljivanje

10.1.5. Čuvanje lekova u skladu sa uredbama na snazi

10.1.6. Upravljanje lekovima kojima je istekao rok upotrebe

10.1.7. Planiranje snabdevanja lekovima i zdravstvenim materijalom sa esencijalnog spiska.

Dodatak 3 LABORATORIJSKE USLUGE KOJE SE VRŠE U GCPM-u I U NJEGOVI M SASTAVNIM JEDINICAMA

	GCPM	CPM	APM
1. KRV – biohemija			
2. Glikemija	X	X	X
3. Urea / kreatinin	X	X	O
4. Bilirubin – ukupan	X	X	O
5. Bilirubin – direktan	X	X	O
6. AST –	X	X	O
7. ALT	X	X	O
8. Holesterol	X	X	O
9. Trigliceridi	X	X	O
10. KRV – hematologija			
11. Sedimentacija	X	X	O
12. Ukupan broj crvenih krvnih zrnaca	X	X	O
13. Hematokrit	X	X	O
14. Hemoglobin	X	X	O
15. Ukupan broj leukocita	X	X	O
16. Ukupan broj trombocita	X	X	O
17. Vreme krvarenja	X	O	O

18. Vreme koagulacije	X	O	O
19. Fe- gvožđe	X	O	O
20. Elektroliti	X	O	O
21. Glikemija (glukometar)	X	X	X
22. Hemoglobin (Lovebond upoređivač)	O	O	X
23. Test glukozne trake	X	X	X
24. Test na prisustvo IgG i IgM na SARS -CoV -2	X	O	O
25. Brzi diagnosticki test za otkrivanje SARS-CoV 2 antigena	X	X	O

Urin- mokraća

1. Opšta analiza urina	X	X	X
2. Krv (lakmusom)	X	X	X
3. Izgled, boja, miris, pH, specif.	X	X	X
4. Proteini, glukoza, ketoni, krv, želudačna esteraza	X	X	O
5. Mikroskopski pregled sendimenta mokraće	X	X	O
6. Test na trudnoću	X	X	O
7. ASTO	X	X	O
8. CRP	X	X	O
9. Reumatološki faktori	X	X	O
10. TSH, T3 i T4	X	X	O
11. Glukozidovani hemoglobin	X	X	O
12. Frakcije masti	X	X	O

Dodatak 4 USLUGE SLIKANJA KOJE SE VRŠE U GCPM-u

1. Radiološki pregledi u PZZ-u

- 1.1. Radiografija skeleta - kostiju
- 1.2. Radiografija organa i sistema organa, disajnih puteva, pluća, medijastinuma, želuca, ekstremiteta, urogenitalnog trakta i hepatobilijarnog trakta.
- 1.3. Radiografija paranazalnih šupljina
- 1.4. Nativna radiografija abdomena
- 1.5. Radiografija zuba,

2. Ultrazvučni pregledi u PZZ-u

- 2.1. Ultrazvuk koksofemoralnih zglobova male dece
- 2.2. Ultrazvuk abdomena i retroperitoneuma
- 2.3. Ultrazvuk mekih tkiva
- 2.4. Ultrazvuk limfnih žlezda
- 2.5. Ultrasonografski pregled trudnica

Appendix 1: General conditions for provision of health services in the PHCI by type, number and area:

Type	Number	Area (m2)	
Consultation Room	3-4	12-16	
Intervention Room	1	12	
Meeting Room	1	25	(learning, and possibly attached a separate space as kitchen)
Education and Promotion Room	1	12-16	(health education and promotion for community)
Reception	1	16	(drawers for medical records, etc.)
Dentist's Room	1	16	
Pharmacy	1	16	
Waiting Room	1	25-30	
Storage	1	16	
Toilets for patients	2	5	(one accessible to persons with special needs)
Toilets for staff	2	3	
Administration Office	1	16	(managers and filing clerks, etc.)
TOTAL		227 m2	(and more)

2. Facilities for carrying out activities and health services in PHC institutions must meet the essential requirements of construction according to the legislation in force and other requirements related in particular to:
 - 2.1.1. Mechanical resistance and stability,
 - 2.1.2. Fire protection,
 - 2.1.3. Hygiene, health and environmental protection,
 - 2.1.4. Safety,
 - 2.1.5. Protection against noise
3. Lighting (natural + artificial) 250 -500 lux in clinics and laboratories, other workspaces 70-100 lux in hallways and stairs 40 lux;
4. Doors, walls, flooring (flat surface, easy to clean and durable);
5. Windows to allow penetration of light and possible to be cleaned and ventilated, unless otherwise specified;
6. Doors should be 90-110 cm wide;
7. Facilities provide access to persons with special needs;
8. Patient examination, intervention rooms, sanitation, should have a sink with cold and warm water, liquid soap, disinfectant, paper towels, and hand dryers;
9. Premises for storage of medical waste;
10. Naming and information boards, boxes of impressions and opinions of service users.
11. Facilities for the Imaging Cabinet
 - 11.1. Radiology cabinet:
 - 11.1.1. Waiting room 9m²
 - 11.1.2. Dressing premises for patients, at least 4m
 - 11.1.3. Premises for the control panel, at least 4m²
 - 11.1.4. Premises where Rtg machine with a pipe is placed, with an area of at least 20m²
 - 11.2. Ultrasound Cabinets
 - 11.2.1. Waiting room, at least 9 m²
 - 11.2.2. Premises for Ultrasound 12m²
12. Premises for Hematological - Biochemical Medical Laboratory
 - 12.1. Waiting room at least 9m²
 - 12.2. Premises for admission of patients and receiving materials, at least 12m²
 - 12.3. Working space for laboratory analysis, at least 25m²

12.4. Premises for administrative work and staff, at least 6m2

13. Inventory, medical and technical equipment	MFMC	FMC	FMA
13.1 Inventory in the consultation room:			
13.1.1. work desk;	X	X	X
13.1.2. chair for doctor with the moving mechanism;	X	X	X
13.1.3. IT equipment;	X	X	X
13.1.4. rotary chairs for patient,	X	X	X
13.1.5. hangers for wardrobe,	X	X	X
13.1.6. phone,	X	X	X
13.1.7. bed for patient examination with a screen,	X	X	X
13.1.8. desk for examination of infants,	X	X	X
13.1.9. closet for equipment and medical material,	X	X	X
13.1.10. waste basket.	X	X	X
	MFMC	FMC	FMA
13.2. Basic medical equipment in the consultation room			
13.2.1. BP meter with cufflinks of various sizes,	X	X	X
13.2.2. stethoscope	X	X	X
13.2.3. fetoscope	X	X	X
13.2.4. pulse oximeter for thumb	X	X	X
13.2.5. Glucometer	X	X	X
13.2.6. Peakflowmeter	X	X	X
13.2.7. space for inhalation of the spray of dosage	X	X	X
13.2.8. scales and equipment for measuring length for adults and children,	X	X	X
13.2.9. charts of growth and development of children up to age 5	X	X	X

13.2.10.reflector on the pole	X	X	X
13.2.11.negatoscope	X	X	X
13.2.12.otoscope	X	X	X
13.2.13.ophthalmoscope	X	X	X
13.2.14.laryngeal mirror for indirect laryngoscope	X	X	X
13.2.15.acoustic fork	X	X	X
13.2.16.thermometer	X	X	X
13.2.17.table to vision control	X	X	X
13.2.18.speculum for nose	X	X	X
13.2.19.soft meter	X	X	X
13.2.20.suppressors to check the throat	X	X	X
13.2.21.containers for clean and used suppressors	X	X	X
13.2.22.flashlight	X	X	X
13.2.23.neurological hammer	X	X	X
13.2.24 doctor's bag	X	X	X

13.3 Inventory and basic medical equipment in the areas for health of woman

	MFMC	FMC	FMA
13.3.1 work desk			
13.3.2.chair for patient	X	X	O
13.3.3 IT equipment	X	X	O
13.3.4 Phone	X	X	O
13.3.5 ultrasound	X	O	O
13.3.6 cardiotocography	X	O	O
13.3.7 sterilizer	X	X	O
13.3.8 ottoman	X	X	O
13.3.9 screen	X	X	O
13.3.10 scales	X	X	O
13.3.11 two stepper	X	X	O
13.3.12 gynaecological table with reflector	X	X	O

13.3.13 movable reflector on the pole	X	X	O
13.3.14 fetoscope	X	X	O
13.3.15 irrigator	X	X	O
13.3.16 pelvimeter	X	X	O
13.3.17 negatoscope	X	X	O
13.3.18 various vaginal speculums	X	X	O
13.3.19 pliers for cervix and uterus, devices for obtaining PAP test and determining the degree of cleanliness	X	X	O
13.3.20 equipment for fastening and referral to cytology	X	X	O
13.3.21 equipment for bacteriological analysis	X	X	O
13.3.22 equipment for family planning	X	X	O
13.3.23 cabinet for health material and instruments	X	X	O
13.3.24 clothes hanger	X	X	O

	MFMC	FMC	FMA
13.4 Inventory and basic medical-technical equipment in the treatment room:	X	X	X
13.4.1. work desk	X	X	X
13.4.2. movable chair for practitioner height adjustable	X	X	X
13.4.3. IT equipment	X	X	X
13.4.4. hangers for wardrobe	X	X	X
13.4.5. phone	X	X	X
13.4.6. bed that can be regulated for intervention on a patient with a screen (preferably to be hung from the ceiling)	X	X	X
13.4.7. closet with instruments and medications	X	X	X
13.4.8. anti-shock therapy with guidance	X	X	X
13.4.9. reflector on the pole	X	X	X

13.4.10. magnifying glass	X	X	X
13.4.11. negatoscope	X	X	X
13.4.12. sterilizer	X	X	X
13.4.13. shelf for medications	X	X	X
13.4.14. BP meter	X	X	X
13.4.15. stethoscope	X	X	X
13.4.16. ECG	X	X	X
13.4.17. defibrillator	X	X	X
13.4.18. monitor for monitoring the vital parameters	X	O	O
13.4.19. bottles of oxygen with a dosimeter	X	X	X
13.4.20. nebulizer	X	X	X
13.4.21. spatial	X	X	X
13.4.22. containers for instruments with lid	X	X	X
13.4.23. container for cotton balls with lid	X	X	X
13.4.24. renal vessels which can be sterilized	X	X	X
13.4.25. rubber cover for the table	X	X	X
13.4.26. set for infusion	X	X	X
13.4.27. urinary catheters of different sizes	X	X	X
13.4.28. flexible couplings, fittings for stomach rinsing	X	X	O
13.4.29. plastic container for medical waste and other scrap	X	X	X
13.4.30. infusion	X	X	X
13.4.31. various bandages	X	X	X
13.4.32. set of instruments for processing and sewing the wounds	X	X	X
13.4.33. refrigerator	X	X	X
13.4.34. different algorithms for CPR	X	X	X
13.4.35. aspirator	X	X	O
13.4.36. ambu balloon masks	X	X	X
13.4.37. infusion holders	X	X	X
13.4.38. stretcher	X	X	X
13.4.39. neck collars	X	X	X
13.4.40. immobilization equipment	X	X	X

13.4.41. equipment for intubation	X	O	O
13.4.42. wheelchair for patient transfer	X	X	X
13.4.43. moving metal tables (rustfree) for instruments	X	X	X
13.4.44. bags for providing first aid in the field	X	X	X
13.4.45. oropharyngeal tubes	X	X	X
13.4.46. endotracheal tubes	X	O	O
13.4.47. nasotracheal tubes	X	O	O

13.5 Inventory and basic medical-technical equipment	MFMC	FMC	FMA
In dentist's room:	X	X	O
13.5.1 dentist's chair	X	X	O
13.5.2 desk for the doctor	X	X	O
13.5.3 chair for the doctor, possibly movable and with adjustable height	X	X	O
13.5.4. IT equipment	X	X	O
13.5.5 a metal cabinet for medical documentation	X	X	O
13.5.6 cupboard with instruments and medicines	X	X	O
13.5.7. table for instruments	X	X	O
13.5.8. autoclav	X	X	O
13.5.9. dry sterilizer	X	X	O
13.5.10 disposable gloves	X	X	O
13.5.11 plastic container for medical waste and other waste	X	X	O
13.5.12 set of medicines for treatment of anaphylactic shock	X	X	O
13.5.13 negatoscope	X	X	O
13.5.14 wardrobe hangers	X	X	O
13.5.15 phone	X	X	O

13.5.16 dental X-ray	X	X	O
13.6. Medical-technical equipment in the biochemistry laboratory	MFMC	FMC	FMA
13.6.1. work desk, chair on wheels	X	X	O
13.6.2. movable chair in Trendelenburg position by gravity 0	X	X	O
13.6.3. biochemical analyser with methods: absorption photometry,	X	X	O
13.6.4. Turbidimeter	X	X	O
13.6.5. Potenciometri analyzer	X	O	O
13.6.6. fluorescence polarized	X	O	O
13.6.7. HbA1C analyzer	X	O	O
electronic haematological counter	X	X	O
water bath	X	X	O
13.6.8 . automatic analyser for reading test urine strips	X	X	O
13.6.9. centrifuge	X	X	O
13.6.10. optical binocular microscope	X	X	O
13.6.11. electrolyt analysers	X	O	O
13.6.12. Apparatus for serological testing with ELISA method or ELFA method	X	X	O
13.6.13. roller mixer for test tubes	X	X	O
13.6.14. sterilizer	X	X	O
13.6.15. refrigerator	X	X	O
13.6.16. closet for reagents and consumables	X	X	O
13.6.17. de-ionizer	X	X	O
13.6.18. computer, printer	X	X	O
13.7 Equipment and inventory for X-ray diagnostic:	MFMC	FMC	FMA
13.7.1. X-ray apparatus	X	O	O
13.7.2. apparatus for film development	X	O	O
13.7.3. digital device for x-ray films,	X	O	O

13.7.4. protection devices	X	O	O
13.7.5. negatoscope	X	O	O
13.7.6. work desk	X	O	O
13.7.7. chair	X	O	O
13.7.8. IT equipment	X	O	O
13.8 Ultrasound cabinet inventory and equipment:	MFMC	FMC	FMA
13.8.1. Ultrasound apparatus	X	X	O
13.8.2 work desks	X	X	O
13.8.3 examination bed	X	X	O
13.8.4. chairs	X	X	O
13.8.5. IT equipment	X	X	O
13.9 Inventory and basic technical equipment at Reception:	MFMC	FMC	FMA
13.9.1. metal drawers for medical records of patients with lock	X	X	X
13.9.2. work desk	X	X	O
13.9.3. moving chairs for nurses	X	X	O
13.9.4. phone	X	X	O
13.9.5. IT equipment	X	X	O
13.10. Inventory and basic technical equipment in the Meeting Room:	MFMC	FMC	FMA
13.10.1. meeting table, chairs	X	X	O
13.10.2. cabinets	X	X	O
13.10.3. tools for learning	X	X	O
13.10.4. computer	X	X	O
13.10.5. photocopier	X	X	O
13.10.6. LCD projector, video	X	X	O

13.10.7. TV	X	X	O
13.10.8. white board	X	X	O
13.10.9. refrigerator	X	X	O
13.10.10. phone	X	X	O
13.11. Inventory and basic technical equipment in the Storage:	MFMC	FMC	FMA
13.11.1. work desk	X	X	O
13.11.2. chairs	X	X	O
13.11.3. cabinets	X	X	O
13.11.4. administrative equipment	X	X	O
13.11.5. IT equipment	X	X	O
13.11.6. phone	X	X	O
13.12. Inventory and basic technical equipment in Pharmacy:	MFMC	FMC	FMA
13.12.1. work desk	X	X	O
13.12.2. moving chair	X	X	O
13.12.3. shelves for placement of medicines	X	X	O
13.12.4. refrigerator	X	X	O
13.12.5. measure for the temperature and humidity	X	X	O
13.12.6. IT equipment	X	X	O
13.12.7. phone	X	X	O
13.13. Inventory and basic technical equipment in Patient Waiting Room:	MFMC	FMC	FMA
13.13.1. chairs	X	X	O
13.13.2. table	X	X	O
13.13.3. shelf/corner for information	X	X	O
13.13.4. part with children's toys	X	X	O
13.13.5. TV for information	X	X	O
13.14. Inventory and basic technical equipment for Facilities for education and health promotion:	MFMC	FMC	FMA

13.14.1.chairs	X	X	O
13.14.2.table	X	X	O
13.14.3.shelves for information and promotion materials	X	X	O
13.14.4.IT equipment	X	X	O
13.15.Inventory and equipment in maternities	MFMC	FMC	FMA
13.15.1. cardiocograph (CTG)- for monitoring bebies and uterine contractions	X	O	O
13.15.2. monitor for monitoring the vital signs of the mother	X	O	O
13.15.3. vacuum extractor	X	O	O
13.15.4. electric aspirator (if baby needs intubation),	X	O	O
13.15.5. table for warming the infant (infra-table), is in most maternities			
13.15.6. portable incubator	X	O	O
13.15.7. scales for measuring the baby	X	O	O
13.15.8. gynecological table	X	O	O
13.15.9. patient beds	X	O	O
13.15.10. beds for newborns	X	O	O
13.15.11. screen	X	O	O
13.15.12. wall clock	X	O	O
13.15.13. room thermometer	X	O	O
13.15.14. drawer for storing instruments and material	X	O	O
13.15.15. Scissors	X	O	O
13.15.16. threads	X	O	O
13.15.17. anatomic tweezers	X	O	O
13.15.18. round pliers	X	O	O
13.15.19. speculums	X	O	O
13.15.20. drawer for storing instruments	X	O	O
13.15.21. container with lid for placing used instruments	X	O	O
13.15.22. lower and upper ecarters	X	O	O
13.15.23. mechanical aspirator - disposable	X	O	O
13.15.24. sterelizer (there are some types that are infrared,			

and sterilization is carried out for 15-30 minutes) X O O

Appendix 2:

Health Services in Primary Health Care

1. Health promotion services, including information, communication and education within Primary Health Care are:

1.1. Activity in health education and promotion in PHC

1.1.1 Cooperation with the health education sector for the implementation of the health promotion calendar;

1.1.2 Establishment and facilitation of cross-sectoral cooperation:

1.1.3. Creating a supportive environment for the development of public policies focusing on health (eg, the case of law enforcement on tobacco);

1.1.4 Implement communication activities (with the media) to increase knowledge and raise community awareness on the benefits and consequences of lifestyle choices as well as promoting healthy social attitudes.

1.1. 5. Empowering community:

1.1.5.1. Involvement of individuals, community and other sectors in the activities of Health Education Programs;

1.1.5.2. Reducing social inequality and injustice;

1.1.5.3. Reducing gender inequality;

1.1.5.4. Development and implementation of strategies to promote healthy behaviors and prevention of diseases (impact on knowledge, attitudes, behaviors);

1.1.5.5. Development and implementation of strategies for development of personal skills to increase the population's control over its health;

1.1.5.6. Assessment of the social conditions where the patient lives for a better approach to his/her needs.

1.1.5.7. Written materials, video materials, workshops, meetings with community members, etc.

1.1.5.8. Informing the individual and the community about health education and promotion activities at the PHC level

2. Immunization and vaccination services and other preventive services in the Primary Health Care are:
 - 2.1. Implementation of the Extended Immunization Program
 - 2.1.1. Management of vaccines in institutions and MFMC according to NIPHK guidelines
 - 2.1.2. Cooling chain management in institutions and MFMC and reporting its problems;
 - 2.1.3. Safe administration of vaccines;
 - 2.1.4. Waste management and safe disposal;
 - 2.2 Reporting vaccination side effects; Regular registration and reporting of vaccinations (including coverage monitoring);
 - 2.3. Provision of vaccination services in MFMC, FMC, FMA and community
 - 2.4. Provision of activities about information, education and counseling on immunization.
 - 2.5. Other immunization according to the recommendations of NIPHK
 - 2.6. Preventive care and patient/family education on the prevention of accidents and infectious diseases
 - 2.7. Preventing, capturing and managing cases of violence or abuse
 - 2.7.1 During the medical examination, the health professional should pay attention to the early identification of signs of violence or abuse.
 - 2.7.2 Women victims of sexual abuse should be provided with emergency contraception and referred for a visit to an obstetrician-gynecologist.
 - 2.7.3 Women victims of violence should be referred for case management according to the referral system for victims of violence
 - 2.7.4 Victims of domestic violence should be referred to the next level of care when their needs are beyond the clinical competencies of staff.
 - 2.7.5 All individuals, communities covered by health care institutions should be educated and informed about domestic violence.
 - 2.8 Prevention and management of STI and HIV AIDS infections
 - 2.8.1. Early detection and management of STI and HIV AIDS
 - 2.8.2. Referral as soon as possible for diagnosis and determination of treatment and continuous follow-up of confirmed cases
 - 2.8.3. Information and education on STI/HIV/AIDS
 - 2.8.4 Reporting
 - 2.9. Prevention and control of reproductive tract and GI cancers

- 2.9.1. Control, information, education on cervical cancer screening.
- 2.9.2. Referral of breast cancer cases.
- 2.9.3. Control, information, education on cervical and colon cancer screening.
- 2.10. Preventive care for the elderly
 - 2.10.1. Evaluation of mobility and physical activity;
 - 2.10.2. Counseling on falls and avoiding environmental factors that predispose them;
 - 2.10.3. Periodic assessment for hearing and vision impairment:
 - 2.10.3.1. Visual acuity and ophthalmoscope examination;
 - 2.10.3.2. Hearing tests (whisper test, otoscopy and range tests).
 - 2.10.4. Counseling for primary and secondary preventive measures for SIZ and cerebral insult (daily aspirin, quitting smoking, lipid control, glycemia, HTA);
 - 2.10.5. Periodic monitoring and education on appropriate and regular use of medicaments and avoidance of their over-use;

3. Urgent and emergency care services in Primary Health Care are as follows:

3.1 Urgency and emergency treatment

- 3.1.1. Providing first aid by qualified health staff for the assessment and treatment of emergency problems - contact by phone or in person:
- 3.1.2. Urgency and emergencies in cases of trauma:
 - 3.1.2.1. Acute trauma stabilization (first aid and immobilization), including referral and transportation;
 - 3.1.2.2. Acute fracture stabilization (first aid and immobilization), including referral and transportation;
 - 3.1.2.3. Cardiopulmonary resuscitation in case of trauma in infants, children and adults.
- 3.1.3. Urgency and emergencies in case of other accidents (including referral and transportation):
 - 3.1.3.1. Treatment of burn wounds and minor wounds (including closure of simple lacerations);
 - 3.1.3.2. First aid in insect bites and bites; first aid in sunburn and cold; first aid in asphyxiation by suffocation, foreign bodies, gases; first aid in various poisonings (foods or toxic chemicals, medicaments, drugs).
- 3.1.4. Urgency and non-traumatic medical emergencies (including referral and transportation):
 - 3.1.4.1. Treatment of shock, fever and febrile or non-febrile convulsions; relief of anginal pain; hypertensive crisis management; first aid in pulmonary edema; asthmatic attack; stabilization of heart rhythm disorders, first aid in preeclampsia and eclampsia; hemorrhage during pregnancy, extrauterine pregnancy, acute abdominal pain during pregnancy, first aid in psychiatric emergencies, management of acute diarrhea, renal or biliary colic and external hemorrhages; diabetic emergencies.

- 3.1.4.2 Heart-lung resuscitation in non-traumatic threatening emergencies, in infants, children and adults.
- 3.1.5. Coordination with emergency referring centers
- 3.1.6. Reporting

4. Health care services for acute and chronic diseases in Primary Health Care are as follows:

- 4.1 Activities related to diagnosis and treatment
- 4.2. Acute problems (diagnosis, treatment, prevention, referral of these conditions is done in accordance with clinical practice guidelines or protocols in force);
 - 4.2.1. Upper and lower respiratory tract infections;
 - 4.2.2. Back pain;
 - 4.2.3. Headache
 - 4.2.4. Acute joint pain;
 - 4.2.5. Urinary tract infections;
 - 4.2.6. Skin problems;
 - 4.2.7. Gastrointestinal problems;
- 4.3. Chronic problems (diagnosis, treatment, prevention, referral of these conditions is done in accordance with clinical practice guidelines or protocols in force):
 - 4.3.1. Chronic Cough and Tuberculosis (TB);
 - 4.3.2. Hypertension (HTA);
 - 4.3.3. Diabetes;
 - 4.3.4. Ischemic heart disease (IHD);
 - 4.3.5. Cardiac insufficiency;
 - 4.3.6. Asthma (AB);
 - 4.3.7. Chronic Obstructive Pulmonary Disease (COPD);
 - 4.3.8. Epilepsy;
 - 4.3.9. Anemia;
 - 4.3.10. HIV/AIDS/STI;
 - 4.3.11. Obesity;
 - 4.3.12. Dyspepsia
 - 4.3.13. Malnutrition;
- 4.4. Activities related to promotion, communication, and education
 - 4.4.1. Preventive care and patient education respecting gender differences.

- 4.4.1.1. Screening for HTA, obesity and diabetes;
- 4.4.1.2. Screening for early detection of cardiovascular risk
- 4.4.1.3. Screening for early detection of colon cancer
- 4.4.1.4. Screening for early detection of depression
- 4.4.1.5. Feet examination

4.5. Community services:

4.5.1 Organizing informative and educational meetings, respecting gender differences, in schools, apartments, work centers and various institutions on:

- 4.5.1.1. Weight control, especially in young people;
- 4.5.1.2. Proper nutrition and cholesterol control;
- 4.5.1.3. Smoking, use of alcohol and drugs, etc.;
- 4.5.1.4. Exercises and physical activity;
- 4.5.1.5. Protection of environment;
- 4.5.1.6. TB and HIV/AIDS/STI.
- 4.5.1.7. Gender-based violence.
- 4.5.1.8. Prevention of infectious diseases;
- 4.5.1.9. Home visits and treatment

5. Health care services for children and teenagers in Primary Health Care are as follows:

5.1. Activities related to promotion, communication, and education

- 5.1.1. Preventive care and patient/family education, monitoring growth and development of child
- 5.1.2. Control and monitor children for their growth and development according to age periods
- 5.1.3. Promoting and monitoring the health of the newborn baby 0-28 days
- 5.1.4. Monitoring growth and development of children;
- 5.1.5. Screening tests for developmental, hearing and vision problems
- 5.1.6. Monitoring nutrition of child;
- 5.1.7. Anthropometric measurements - interpretation of four indicators of the child's growth, and through their interpretation, identification of the problems of growth:
 - 5.1.7.1. length/height-for-age
 - 5.1.7.2. weight-for-age

- 5.1.7.3. weight-for-length/height
- 5.1.7.4. BMI (body mass index) for-age
- 5.2. Implementation of the Extended Immunization Program
- 5.3. Management of the most common childhood diseases
- 5.4. Prevention, management and treatment of cases of child violence and abuse
- 5.5. Check-ups of children before vaccination,
- 5.6. Check-up visits before registration in preschool and school institutions.
- 5.7. Check-up visits of children with special needs.
- 5.8. Check-up visits of school children
- 5.9. Application of preventive measures within oral health.
- 5.10. Community services

6. Health services for women and reproduction health in Primary Health Care are as follows:

6.1. Activities related to promotion, communication, and education

6.1.1. Care for safe motherhood

6.1.1.1. Provision of quality care for woman about giving birth including pre-conception care, pregnancy care, childbirth and antenatal care.

6.1.1.2. Prenatal/antenatal care includes education, counseling, screening, and treatment to monitor maternal and fetal well-being

6.1.1.3. Check-ups in a normal pregnancy

6.1.1.4. Carrying out analyzes, examinations and screenings according to the clinical guidelines and protocols:

6.1.1.5. Counseling before conception, during pregnancy and after childbirth

6.1.1.6. Counseling and management of common concerns in pregnancy

6.1.1.7. Management and referral of major problems in pregnancy (HTA eclampsia, gestational diabetes, hemorrhage, etc.) according to the guidelines and protocols in force;

6.1.1.8. Management of problems of lack of vitamins and micronutrients

6.1.1.9. Control and management of anemia during and after pregnancy according to the relevant guidelines and protocols

6.1.1.10. Health education and promotion

6.1.2. Family planning

6.1.2.1. Counseling, standardized, up-to-date and relevant information on currently available FM methods and their use to help a client choose a particular method.

6.1.2.2. Assessment of the woman's health status before starting a FP method, identify any specific problems that require assessment, follow-up treatment or regular follow-up while the woman/girl uses a particular family planning method.

6.1.2.3. Provision of modern contraceptive methods available, after abortion and after childbirth according to the PKK

6.1.2.4. Advise and inform young people of physical changes, sex, use of contraceptive methods, relationships in the couple, family and any problems related to their growth and development.

6.1.3. Prevention and management of reproduction track infections, STI and HIV AIDS

6.1.4. Prevention and control of reproductive tract cancers

6.1.5. Menopausal women care

6.1.6. Care for women with gynecological problems:

6.1.6.1. Evaluation and management of dysmenorrhea;

6.1.6.2. Evaluation of suspected cases of pelvic inflammatory disease

7. Preventive oral health services in Primary Health Care are as follows:

7.1 Dental visits:

7.2. Dental check-ups:

7.2.1. Assessment of oral and dental health in order to monitor the effects of treatment. It is carried out in different periods of time depending on the type of intervention, completion of documentation.

7.3. Systematic dental visits with data processing:

7.3.1. Examination to assess the condition of the mouth and teeth, mucous membranes and gingiva in order to detect early all disorders and diseases of patients of different age groups and to take preventive and therapeutic measures. Includes: patient preparation, anamnesis, examination, if necessary laboratory and radiological examinations, analysis of findings, informing the patient, counseling, remediation and completion of documentation.

7.4. Appointed visits: In order to take preventive and therapeutic measures based on the findings of the systematic visit. Completion of documentation.

7.5. Preventive visits: Based on the anamnesis from the patient or parent and the examination, the risk factors for diseases are evaluated or identified, and the prevention measures and activities for the elimination of the risk factors are defined. Completion of documentation

7.6. Visits are made at certain time periods (age)

7.6.1. Oral hygiene counseling and motivation

7.6.2. Individual work in health education

- 7.6.3. Work in health education in small groups (6 to 10) and large groups (more than 30)
- 7.6.4. Other health education activities (individual or in group)
- 7.6.5. Motivation and training of patients for oral hygiene maintenance
- 7.6.6. Counseling in the clinic (for mothers and children)
- 7.6.7. Test of determining “caries risk factors” - Cariogram
- 7.6.8. Tooth fluoridation (for each tooth)
- 7.7. Curative services
 - 7.7.1. Bleeding control (dentistry)
 - 7.7.2. Tooth extraction
 - 7.7.3. Cleaning of alveoli
 - 7.7.4. Curing of alveoli (in sessions)
 - 7.7.5. Alveolar tamponade (superficial and deep)
 - 7.7.6. Tooth repair with fillings
 - 7.7.7. Local application of the drug
 - 7.7.8. Filling the tooth with amalgam
 - 7.7.9. Biological pulp curing (direct or indirect pulp coverage)
 - 7.7.10. Vital pulp amputation
 - 7.7.11. Vital extirpation of tooth pulp
 - 7.7.12. Mortal extirpation of the one-root tooth pulp
 - 7.7.13. Tooth-mouth radiography

8. Mental health services in Primary Health Care are as follows:

- 8.1. Activities related to promotion, communication, and education
 - 8.1.1. Recognition and monitoring of mental health problems
 - 8.1.1.1. Depression;
 - 8.1.1.2. Anxiety;
 - 8.1.1.3. Acute panic attack;
 - 8.1.1.4. Identification and referral of psychosis (schizophrenia), treatment and monitoring of mild conditions;
 - 8.1.1.5. Disorders from the use of alcohol and drugs;
 - 8.1.1.6. Sleeping problems;
 - 8.1.1.7. Chronic Fatigue;
 - 8.1.1.8. Unexplained somatic complaints.

- 8.2. Preventive care and patient/family education
 - 8.2.1. Screening and early detection of mental disorders;
 - 8.2.2. Providing information and education about mental care;
 - 8.2.3. Providing information and education about treatment of mental illness;
 - 8.2.4. Providing information and education on coping with the disease.
- 8.3. Acute condition management;
 - 8.3.1. Medication treatment of patients with mental problems
 - 8.3.2. Referral to secondary/tertiary level for consultation and hospital treatment
- 8.4. Cross-sectoral cooperation - social services, municipal bodies, etc.
 - 8.4.1. Cooperation with various associations, NGOs dealing with mental health
 - 8.4.2. Cooperation with referring centers of mental health

9. Home care services including services for mothers, children and terminal/palliative care services in Primary Health Care are as follows:

- 9.1. Home visits are carried out as follows:
 - 9.1.1. Home visits for mothers and children up to the age of three. Two visits during pregnancy, 3 visits during the first year and one visit during the second and third year of the child's life. patients in the palliative stage
 - 9.1.2. Home visits for immobile patients or patients who due to health condition can not come for control to the health institution.
 - 9.1.3. Patient was discharged from the hospital after the acute treatment was completed, but still needs health services and due to health condition cannot come to the health institution
- 9.2. Home visits include:
 - 9.2.1. Assessment of the health and well-being of mother and child.
 - 9.2.2. Review of socioeconomic conditions of the family
 - 9.2.3. Health education
 - 9.2.4. Early identification of risk factors related to pregnancy and child growth and development
 - 9.2.5. Application of medical procedures such as cleansing the wounds, injections, infusions, feeding with a probe, changing cannula, catheter, measures to prevent decubitus, giving drugs respectively controlling the way of using drugs, nutrition counseling
- 9.3 Other community services:
 - 9.3.1. Ambulance transportation or emergency transport plan for uninterrupted health care institutions;

9.3.2 Community health education on temperature management, acute diarrhea, burns, personal hygiene, food and environment, vaccination, prevention of infectious diseases, etc .;

9.3.3. Community health education on the care or aggravation of a health condition in a chronically or terminally ill person; community health education on first aid and transportation to the nearest health care institution

10. Distribution of medicines from the essential list.

10.1. Medicines management activities

10.1.1. Giving medicines from the Essential List according to the doctor's prescription

10.1.2. Counseling on rational use of medicines

10.1.3. Timely information of doctors on new pharmaceutical measures, innovations on the method of use, indications of use according to the latest scientific knowledge.

10.1.4. Tracking and reporting side effects

10.1.5. Storage of medicines according to the regulations in force

10.1.6. Management of expired medicines

10.1.7. Planning for the supply of medicines and health materials from the Essential List.

Appendix 3: Laboratory services carried out in mfmc and its constituent units

	MFMC	FMC	FMA
1. BLOOD - biochemistry			
2. glycaemia	X	X	X
3.urea/creatinine	X	X	O
4.bilirubin - total	X	X	O
5.bilirubin - direct	X	X	O
6.AST	X	X	O
7. ALT	X	X	O
8. Cholesterol	X	X	O
9. Triglycerides	X	X	O
10. BLOOD - haematology			
11.Sedimentation	X	X	O
12.total number of red blood cells	X	X	O
13.haematocrit	X	X	O
14.haemoglobin	X	X	O
15.total number of leukocytes	X	X	O
16.number of thrombocytes	X	X	O
17.bleeding time	X	O	O
18.blood clotting time	X	O	O
19.Fe	X	O	O

20.Electrolytes	X	O	O
21.glycaemia (glucometer)	X	X	O
22.haemoglobin (comparator of Lovebond)	O	O	X
23.Glucose strip test	X	X	X
24.Test for the presence of IgG and IgM against SARS-CoV -2	X	O	O
25. Rapid diagnostic test for detection of SARS-CoV 2 antigen	X	X	O

Urine	MFMC	FMC	FMA
1.general analysis of urine	X	X	X
2.Blood (with litmus)	X	X	X
3.appearance, colour, odour, pH, specification,	X	X	X
4.protein, glucose, ketones, blood, esterase of stom.	X	X	O
5.microscopic examination of sedimented urine	X	X	O
6.pregnancy test	X	X	O
7.ASTO	X	X	O
8.CRP	X	X	O
9.rheumatic factors	X	X	O
10.TSH, T3 dhe T4	X	X	O
11.glucosed haemoglobin	X	X	O
12.Fat fractions	X	X	O

Appendix 4: IMAGING SERVICES CARRIED OUT IN MFMC

14. Radiological examinations in PHC

- 1.1 Radiography of skeleton - bones
- 1.2. Radiography of organs and systems, airways, lungs, mediastinum, stomach, extremities, urogenital and hepatobiliary tract.
- 1.3. Radiography of the paranasal spaces
- 1.4. Native radiography of the abdomen
- 1.5. Tooth radiography

15. Ultrasonographic examinations in PHC

- 2.1. Ultrasound of the coxofemoral joints of young children
- 2.2. Ultrasound of the abdomen and retroperitoneum
- 2.3. Ultrasound of soft tissues
- 2.4. Ultrasound of lymph nodes
- 2.5. Ultrasonographic examination of pregnant women